

**T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE EMPATİ BECERİSİNE DAYALI
ETKİNLİKLERİN ÖĞRENCİLERİN ÇEVRE BİLİNCİNE VE AKADEMİK
BAŞARILARINA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YETER KONUK

DANIŞMAN

YDR. DOÇ.DR. TAHSİN YILDIRIM

AKSARAY 2018

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE EMPATİ BECERİSİNE DAYALI
ETKİNLİKLERİN ÖĞRENCİLERİN ÇEVRE BİLİNCİNE VE AKADEMİK
BAŞARILARINA ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YETER KONUK

YRD. DOÇ.DR. TAHSİN YILDIRIM

AKSARAY 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Yeter

Soyadı: KONUK

Bölümü: Sosyal Bilimler

İmza:

Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: Sosyal Bilgiler Dersinde Empati Becerisine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Çevre Bilincine ve Akademik Başarılarına Etkisi

İngilizce Adı: The Effect Of Activities That Based On Empathy Skill To Children's Environmental Consciovsness And Their Academic Achievements

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uydugumu, yararlandigim tum kaynaklari kaynak gosterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttigimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Yeter

KONUK

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Yeter KONUK tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Dersinde Empati Becerisine Dayalı Etkinliklerin Öğrencilerin Çevre Bilincine ve Akademik Başarılarına Etkisi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Aksaray Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD, Aksaray Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Hatice GEDİK

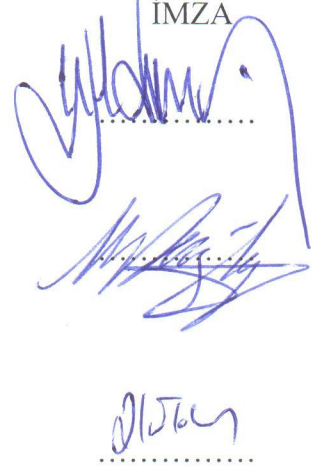
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD, Aksaray Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Halil TOKCAN

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD, Niğde Ömer

Halisdemir Üniversitesi

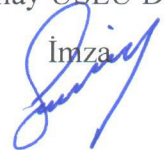
İMZA

Tez Savunma Tarihi: 08 /02 / 2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun 08.03.2018 tarih ve 2018/13-7 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Yeter KONUK
İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

TEŞEKKÜR

Tez çalışması sürecinde geniş bilgi ve donanımı ile desteklerini esirgemeyen danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM' a göstermiş olduğu rehberlik ve anlayışı için teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Naim Uzun, Yrd. Doç. Dr. Serpil Demirezen, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kışoğlu, Arş. Gör. Ünal Şimşek, Arş. Gör. Erdal Yıldırım' a, katkılarından dolayı Doç. Dr. Halil Tokcan ve Yrd. Doç. Dr. Hatice Gedik'e, araştırma sürecinde desteklerini hissettiğim kıymetli arkadaşlarım Mine Özdemir, Ayşe Yolatan, Ebru Eren, Tuğba Eser, Pınar Özyurt, Merve Ülger, Cansu Akbulut, Yusuf Aygün, Yasir Otuk'a, eğitim hayatım boyunca desteğini hissettiğim kıymetli öğretmenim Selamet ŞEN' e varlıklarıyla destek bulduğum Hasan-Serpil BAYRAKTAR çiftine, tüm yaşamım boyunca her zaman yanımda olan, hayattaki en büyük şansım ANNEM ve BABAM' a ve bütün aileme sonsuz teşekkür ediyorum

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE EMPATİ BECERİSİNE DAYALI
ETKİNLİKLERİN ÖĞRENCİLERİN ÇEVRE BİLİNCİNE VE
AKADEMİK BAŞARILARINA ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Yeter Konuk, Aksaray 2018

ÖZET

Günümüz sorunlarının başında çevre problemleri gelmektedir. İnsanoğlu yaşadığı çevrenin her ne kadar önemini bilse de bu konuda ihmaller zinciri sürmektedir. Gelecek kuşaklara daha yaşanılabilir bir çevre bırakmak için her birey üzerine düşen sorumluluğun farkında olmalıdır. Bu farkındalığı oluşturmanın en güzel ve en etkili yolu da eğitimden geçmektedir. Okullarda çeşitli yöntem ve teknikler kullanılarak geleceğin bilinçli ve sorumluluk sahibi bireyleri öğretmenlerimizin ellerinde şekillenecektir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programıyla (2005 ve yenilenen 2017) öğrencilere kazandırılması hedeflenen empati becerisinin çevre eğitiminde işe koşulabileceği düşüncesinden yola çıkılan bu çalışma ile sosyal bilgiler dersinde empati becerisine dayalı etkinliklerin öğrencilerin çevre bilincine ve akademik başarılarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu Aksaray ilinde bulunan bir devlet ortaokulunda iki farklı şubede öğrenim görmekte olan 22'si kız 29'u erkek olmak üzere toplamda 51 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanması aşamasında Uzun, Sağlam ve Varnacı Uzun (2008) tarafından geliştirilen “Çevre Bilinç Ölçeği” ve araştırmacı tarafından ünite kazanımları ve uzman görüşleri dikkate alınarak oluşturulan “Başarı Testi” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerine uygun olarak bağımlı ve bağımsız gruplar için t- testi, Mann Whitney U Testi, Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi kullanılmıştır. Verilere ait normal dağılım durumu Shapiro Wilk ile test edilmiştir.

Araştırma sonucunda; deney ve kontrol gruplarının başarı testi son test puanlarının karşılaştırılmasıyla yapılan analizler sonucunda iki grup arasındaki akademik başarıda anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen ön test – son test puan artış farkı göz önüne alındığında deney grubu akademik başarı artışının daha yüksek olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubu çevre bilinç ölçeği son test puan ortalamaları incelendiğinde ise istatistiksel olarak deney grubu lehine son test puanlarında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar, empati becerisine dayalı verilen eğitim ve uygulamaların deney grubunun çevre bilinç düzeylerini önemli ölçüde artırdığını göstermektedir. Bu sebeple; derslerde çevre eğitimine ayrılan konu ve kazanımların artırılması, hem öğretmenlerin diğer akademik konuların yetiştirilmesi yönündeki kaygısını

azaltacak hem de öğrencilerin çevre bilincini geliştirecek etkinliklere fırsat tanıyacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin derslerini mevcut öğretim programına ek olarak farklı yöntem ve tekniklerle desteklemesi önerilmektedir.

Bilim Kodu:

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretimi, empati becerisine dayalı öğretim, çevre bilinci, çevre eğitimi, empati becerisi

Sayfa Adedi: 112

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM

AKSARAY UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
THE EFFECT OF ACTIVITIES THAT BASED ON EMPATHY SKILL
TO CHILDREN’S ENVIRONMENTAL CONSCIOUSNESS AND
THEIR ACADEMIC ACHIEVEMENTS

Master Thesis

Yeter Konuk, Aksaray 2018

ABSTRACT

Environmental problems are at the head of present day problems. Though the human being knows the importance of their living environment, in this regard a chain of neglect is ongoing. In order to leave a more livable environment for the future generations every person should be aware of their responsibilities. The best way to create this awareness goes through education. Responsible and conscious future individuals will be shaped by the hands of teachers with the use of various methods and techniques. In this work, on the basis of the thought of setting the empathy skills targeted to be acquired by students in the social studies curriculum (2005 and updated 2017) to work, the analysis of the effects of education based on the empathy skill in social studies for the students to acquire environmental awareness was aimed at.

The work group of the research is comprised of 22 female and 29 male students totaling 51 students from 2 different branches of a middle school in the province of Aksaray. In the process of data gathering, the “achievement test” created by the researcher by taking into consideration the “Environmental Awareness Scale” developed by Uzun, Sağlam & Varnacı Uzun (2008) unit objectives and expert opinions. The SPSS program was used in the statistical analysis of the obtained data. The t-test, Whitney U test and Wilcoxon signed rank test were used for the dependent and independent groups fitting the research’s sub problems. The normal distribution situation concerning the data was tested with Shapiro Wilk.

In the research results; As a result of the analyses attained by comparing achievement tests last test of the experimental and control groups despite finding no reasonable difference between the two groups academic achievement, if the point increase difference is taken into consideration, it is clear that the experimental groups academic achievement increase is higher. If the experimental and control groups environmental awareness scale last test point averages are examined, statistically there is a reasonable difference in favor of the experimental groups last test points. These obtained data show that education and practice given based on empathy skill significantly increased the level of environmental awareness in the experimental group. For this reason; the increase of reserved units and achievements for environmental education in lessons will decrease the concern of teachers keeping up with the academic units as well as give opportunities for activities enhancing the students’ environmental awareness. However, it is advised that teachers support the present syllabus with various methods and techniques.

Science Code:

Keywords: social studies education, empathy skill based education, environmental awareness, environmental education, empathy skills

Page Number: 112

Advisor: Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILDIRIM

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Problem Cümlesi.....	2
1.4. Alt Problemler.....	2
1.5. Araştırmanın Önemi	2
1.6. Sayıtlar.....	3
1.7. Sınırlılıklar	3
1.8. Tanımlar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Önemi ve Çevre Eğitimi	5
2.2. Empatinin Tanımı ve Tarihçesi.....	10
2.3. Empatinin Önemi	11
2.4. Empati Eğitimi.....	12
2.5. Empati Becerisini Geliştirmede Kullanılabilecek Yöntem-Teknikler, Etkinlikler, Metinler ve Görseller	13
2.6. Sosyal Bilgilerde Yaklaşımlar	16
2.7. İlgili Araştırmalar	19
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	28
YÖNTEM	28
3.1. Araştırmanın Modeli.....	28
3.2. Çalışma Grubu	29
3.3. Verilerin Toplanması.....	29
3.4. Verilerin Analizi	30
3.5. Araştırmanın Uygulama Basamakları.....	30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	44
BULGULAR ve YORUM	44
BEŞİNCİ BÖLÜM	48
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	48
KAYNAKÇA	52
EKLER	58
ÖZ GEÇMİŞ	98

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (2005- 2017) Kazanım Karşılaştırması (MEB)	8
Tablo 2: : Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (2005- 2017) Kazandırılması Amaçlanan Beceriler Karşılaştırması (MEB)	9
Tablo 3: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2017) Kazandırılması Amaçlanan Değerler	10
Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretiminde Üç Temel Yaklaşım (Öztürk, 2012)	18
Tablo 5: Ön test-Son test Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen	28
Tablo 6: Son Test Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen	29
Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Dağılımı	29
Tablo 8: 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Ülkemizin Kaynakları Ünitesi Kazanımları	31
Tablo 9: Ülkemizin Kaynakları Ünitesi Ön test-Son test Çalışma Süreci	33
Tablo 10: Etkinlik Akışı	34
Tablo 11. Çevre Bilinci Verilerine Ait Normal Dağılım Durumu	44
Tablo 12. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilinç Ön Test Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları	44
Tablo 13. Kontrol Grubunun Bilinç Ön test- Son test Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları	45
Tablo 14. Deney Grubunun Bilinç Ön test- Son test Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları	45
Tablo 15. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilinç Son Test Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları	45
Tablo 16. Başarı Testine İlişkin Normal Dağılım Durumu	46
Tablo 17. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Ön Test Puanlarının Farklılığına İlişkin Sonuçlar	46
Tablo 18. Kontrol Grubu Başarı Testi Ön Test - Son Test Puanlarının Farklılığına İlişkin Sonuçlar	46
Tablo 19. Deney Grubu Başarı Testi Ön Test- Son Test Puanlarının Farklılığına İlişkin Sonuçlar	47
Tablo 20. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Son Test Puanlarının Farklılığına İlişkin Sonuçlar	47

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1: Sosyal Bilgiler Disiplinleri19

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Çevre, insanların içinde yaşadığı hem etkilediği hem de etkilendiği bir yapıdır. Hareketleriyle çoğu zaman çevreye zarar veren insanoğlu aslında fark etmeden kendine zarar vermektedir. Çevre sorunlarının meydana gelmesinde asli sebep olan bireyler, aynı şekilde çevre sorunlarının giderilmesi ve çevrenin korunması aşamasında da üzerine düşen sorumluluğun bilincinde olmalıdır. İnsanlarda bu farkındalığı sağlayabilecek en önemli yollardan biri okullardan yani eğitimden geçmektedir (Şahin, Şahin, Heppner, 1993). Çevre eğitimi dahilinde sosyalleşme, karar verme becerisi, değerler eğitimi gibi Sosyal Bilgiler dersinin kapsamına giren birçok konuya büyük oranda değinilmektedir (Naylor ve Diem, 1987). Doğru yöntem ve tekniklerle, doğru becerilerle çevreye karşı bilinç uyandırmak hiç de zor olmayacaktır. Günümüzde bireyler üst düzey bilgi ve becerilere sahip, her anlamda donanımlı olmalıdır ki hızla ilerleyen, değişen bilgi dünyasına ayak uydurabilsin. Bu bilgi ve becerilerin kazandırılmasında sosyal bilgiler dersinin önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Öğrenmenin merkezinde, öğrenenin yer aldığı sosyal bilgiler eğitim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen belli başlı beceriler yer almaktadır. Bu becerilerden bir tanesi olan ve insanlar arası iletişimin temelini oluşturan empati, kişilerin toplumu anlayan ve bireyin toplumla kaynaşmasını sağlayan en önemli becerilerdendir (Kaya, 2011). Bu beceriyi öğrenciler üzerinde etkin bir şekilde kullanarak onların toplumda etkin, üretken, insan ilişkilerinde başarılı bireyler olmaları ve topluma olumlu yön vermeleri sağlanabilir. Bu karşılıklı etkileşim sonucunda öğrencilerin empati becerilerini geliştirip yapılandırmacı yaklaşımda olduğu gibi öğrenciyi merkeze alarak doğru bir rehberlikle çevre bilinci oluşumu sağlanabilir. Bu bağlamda çalışmanın problem durumu “İlköğretim

6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde empati becerisine dayalı etkinliklerin öğrencilerin çevre

bilincine ve akademik başarılarına etkisinin incelenmesi” olacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; sosyal bilgiler dersinde empati becerisine dayalı etkinliklerle gerçekleştirilen öğretimin, öğrencilerin çevre bilinci ve akademik başarılarına etkisini incelemektir. Empati becerisinin işe koşulmasındaki amaç; yakından uzağa ilkesi ve ben dili bağlamında kişinin kendisine yapılmasını istemediği bir şeyi başkasına da yapılmamasını daha içten düşünüp içselleştirerek harekete dökmesini sağlamaktır.

1.3. Problem Cümlesi

Sosyal bilgiler dersinde empati becerisine dayalı etkinliklerin öğrencilere çevre bilinci kazandırmaya ve başarıya etkisi nedir?

1.4. Alt Problemler

1. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin bilinç ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Kontrol grubu öğrencilerinin bilinç ön test- son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney grubu öğrencilerinin bilinç ön test- son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin bilinç son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Kontrol grubu öğrencilerinin başarı ön test- son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. Deney grubu öğrencilerinin başarı ön test- son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.5. Araştırmanın Önemi

İçinde yaşadığımız yüzyılda insanoğlu sürekli bir gelişim ve değişim içindedir. Bu gelişim ve değişimin olumlu olduğu kadar olumsuz yanları da bulunmaktadır ki bunlardan en önemlilerinden biri de çevre sorunlarıdır. İnsanoğlu, çevreye bilinçsizce müdahale etmekte

ve artık bu müdahale doğal ortama zarar vererek doğanın dengesini bozmakta bu bağlamda da insan yaşamı tehlikeye düşmektedir. Bu tehlikenin önüne geçebilmek için de çevreyi korumanın bireylere bir değer olarak kazandırılması gereklidir ki insan doğası gereği önemseyip, sahiplendiği şeyi koruma eğilimindedir (Tahiroğlu, Yıldırım ve Çetin, 2010). Bu çalışmayla öğrencilerde çevre bilinci oluşması, davranışlarına yansıtılarak, çevrelerindeki bireylere de örnek olarak doğal ortamın korunmasında ve çevre sorunlarının en aza indirilmesinde etkin vatandaşlar olarak yetişmelerine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Öğrencilere bu bilinci kazandırabilecek en önemli yollardan bir tanesinin de empatiden geçtiği düşünülmektedir. Empati, bireyin kendin yola çıkarak karşısındakinin duygu ve düşüncelerini anlamasıdır. Çağımız dünyası git gide mekanikleşmektedir. Bu mekanikleşme her ne kadar insan yaşamını kolaylaştırır da fark etmeden insan ilişkilerini zora sokmaktadır. Çünkü insanoğlu mekanikleşmeyle birlikte hissizleşmeye, birbirleriyle asgari düzeyde iletişim kurmaya başlamıştır. Empati becerilerini günlük hayatta işe koştığında bireylerin karşısındakinin anlaması kolaylaşacak, zaten kısıtlı olan iletişimde ki sorunları da en aza indirecektir. Empati becerisi sadece insanın insanı anlamasını sağlamıyor aynı minvalde insanın doğayı anlamasını da sağlıyor. Tıpkı karşısındaki bireyin duygu ve düşüncelerini içselleştirdiği gibi insanlar doğada var olan her türlü canlı, cansız varlığın yerine kendilerini koymalarını da sağlıyor. Giderek artan çevre problemini en aza indirmek hatta durdurmak için empati becerisi doğa için de işe koşmalıyız. Bunu yapabildiğimiz zaman insanlar doğaya verdiği tahribatı fark ederek, daha sorumlu bir kişiliğe bürüneceği düşünülmektedir.

1.6. Sayıtlar

1. Çalışma sırasında kontrol altına alınamayan istenmedik değişkenler deney ve kontrol grubunu aynı oranda etkilemiştir.
2. Başarı testi ve çevre bilinç ölçeğine öğrenciler içtenlikle gerçek duygu ve düşüncelerini yansıtmıştır.
3. Çalışma grubunun evreni temsil edebildiği varsayılmaktadır.

1.7. Sınırlılıklar

1- Bu araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılı ikinci döneminde Aksaray ilinde bulunan bir devlet ortaokulunun 6.sınıf öğrencileriyle ve “Ülkemizin Kaynakları” ünitesiyle sınırlıdır.

1. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve çıkarılan yorumlar öğrencilere uygulanacak olan ölçek ve başarı testi ile sınırlıdır.

2. Araştırma deney grubuna uygulanan empati becerisine dayalı etkinliklerle ve kontrol grubuna uygulanan mevcut öğretim programıyla sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Sosyal Bilgiler

Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB, 2005).

Empati

Bir insanın, kendisini karşısındaki insanların yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamasıdır (Dökmen, 2003).

Çevre

Canlıların içinde yaşadığı ortama çevre denilmektedir. Çevre canlılara etki eden her şeyi kapsar (Karpuzcu, 2007, s: 27).

Çevre Bilinci

İnsanların çevresiyle dengeli, duyarlı etkileşim kurması için gerekli davranış, tutum ve düşünce seklidir (Çepel, 1995).

Çevre Eğitimi

Çevre eğitimi; çevreye karşı duyarlı davranılmasının eğitim öğretim yoluyla sağlanması, bilgi aktarılması, olumlu beceri ve tutum oluşturulması sürecidir (Erten, 2004).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Bilgiler Öğretiminin Önemi ve Çevre Eğitimi

Sosyal bilgiler; Tarih, Coğrafya, Siyaset, Antropoloji, Ekonomi, Sosyal Proje Geliştirme, Günümüz Dünya Sorunları, Sosyal Bilgilerin Temelleri, Arkeoloji, Felsefe, Sanat ve Estetik, Bilim Teknoloji ve Sosyal Değişme, İnsan İlişkileri ve İletişim, Sosyal Psikoloji konularını içinde barındıran disiplinler arası bir derstir. Hayat ve hayata dair hemen her konuda bir bütünlük oluşturan sosyal bilgiler; aynı doğrultuda toplumda da bütünlüğü, birliği sağlayacak tek derstir. Birlik, beraberlik, millet olma bilincini eğitim-öğretim yoluyla geleceğin yetişkinlerine aşılıyarak bin bir milletten ülküsü bir millet doğmasını sağlamaktadır. Bu sebeptir ki vatanını seven, kendisi ve ülkesi için çalışkan, özgüvenli, girişken bireyler yetiştirmek, etkili öğretimle etkin vatandaşlar yetiştirmek öncelikli ve asli gayesidir. Tüm dünyanın özellikle de doğunun ortak sorunu olan yeni jenerasyonda farklılaşma çabasıyla ortaya çıkan evrensel bir sorun haline gelmeye başlayan yozlaşma hareketleri, toplumların milli özelliklerinden vazgeçilmesiyle kültürel değerlerin unutulması, toplumların birlikte tutan temel değerlerin, bağların kopmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda düşünürsek, milletleri ayakta tutan manevi değerlerin genç kuşağa aktarılması, unutturulmaması aşamasında da yine Sosyal Bilgiler dersi en önemli aracımız olacaktır (Akdağ, 2014).

Son yüzyılın en önemli sorunlarından biri de çevre sorunlarıdır. Bu sorunların en tehlikeli yanı da sadece belli bir bölgeyi değil tüm dünyayı ilgilendiren bir sorun olmasıdır. Çevre sorunları tüm insanlığı cinsiyet, meslek, yaş farkı gözetmeksizin toplumun her kesimini etkilemektedir. Doğal dengenin ve temiz yaşam alanının korunması ve gelecek nesillere aktarılması tüm insanlığın üzerine düşen bir sorumluluktur. Bu hem insanın doğaya, doğada var olan canlı cansız her türlü varlığa, hem içinde yaşadığımız dönem insanına hem de gelecek nesillere karşı bir borç ve vazifedir. Bu sebeptir ki çevrenin muhafazası bir tek çevreci kuruluşların, kişilerin görevi değildir. Bunun içinde eğitimin içine çevre eğitimi

konuları dahil edilmeli, bu sadece bir dönem veya bir dersle sınırlı kalmamalı eğitim-öğretimin tüm kademelerine yayarak çevre bilincine sahip bireyler yetiştirilmelidir. Bu noktada da en önemli görevlerden biride öğretmenlerimize düşmektedir (Erten, 2004).

Çevreyle ilgili duyarlılık hem dünyada hem de ülkemizde tabii sorunların artışıyla doğru orantılı olarak artmaktadır. Özellikle ülkemizde duyarlılık her ne kadar son yıllarda artsa da yeterli seviyede değildir. Gerek okullarda verilen eğitim olsun gerekse toplumda oluşturulmaya çalışılan bilinç olsun olması gereken düzeyde değildir. Kimi noktalarda bilgilendirme çalışmaları eksikken bazı kesimlerde de uygulama eksiklerini görmekteyiz. İnsan neyin yanlış olduğunu, doğaya zarar verdiğini, yalnız kendisine değil çevresinde yaşayan insanlara, gelecek nesillere, doğal ortamdaki diğer varlıklara zarar verdiğinin farkında fakat bunu yeterli düzeyde bilinç uyanmadığı için uygulamaya dökmemektedir; hayata aktaramamaktadır. İşte bu bilinci uyandırabilmek için son zamanlarda okullarda çevre eğitimi kavramı üzerinde çalışmalar sürmektedir (Arıbaş ve Kara, 2009).

Çevre ile ilgili bazı kazanımlar bağlantılı olabilecek ders ve konular dâhilinde müfredata eklense de çevre sorunlarındaki artış ve çevre sorunlarına karşı duyarsızlık bunun yeterli seviyede olmadığını göstermektedir. Bir konunun içinde geçirilemeyecek kadar gerekli ve önemli olan çevre eğitimine gereken önem verilmesi gereklidir ki farkındalık oluşsun. Çünkü burada mevzu bahis çocuğun bir matematik işlemini yapamaması, bir müzik aleti çalamaması, bir cümleyi öğelerine yanlış ayırması veyahut resim yapamaması değildir; buradaki mesele bir algılama, düşünme, içsel bir tutum geliştirip hayata dökme meselesidir. Burada bahsedilen konu bir bireyi değil tüm insanlığı ve dünyada belki de evrende var olan her şeyi ilgilendiren bir meseledir. Dünya'nın doğal koşullarını devam ettirilebilmesi dolayısıyla insan yaşamının sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için bu içsel sürecin başarıyla gerçekleştirilmesi şarttır. Bu da sadece bir konu veya bir dersle sağlanacak bir şey değildir. Tüm eğitim-öğretim müfredatına yayılarak eğitimin her kademesinde tüm dersler bağlamında ve ayriyeten bir dersle verilmesi yarar sağlayacaktır (Karatekin, 2011).

Toplumun temel yapı taşı tabii ki de ailedir. Eğitimin ilk başladığı yer de ailedir. Çocuklar birçok alışkanlığını okul çağına kadar ve okul döneminde de ailesinde, yaşadığı çevrede kazanır. Çocukların gerek gördüğü şeyleri aynen taklit etmesi gerekse aile üyelerinden bir veya birkaçını kendine rol model olarak seçtiğini biliriz. "Eğitim ilk ailede başlar" sözünü de hepimiz biliriz. Çocuk okul çağına gelene kadar doğal olarak öğrendiği her şeyi ailesinden veya yaşadığı çevreden öğrenir. En basit davranıştan en karmaşığına, en kinestetikinden en

bilişseline varana kadar her şeyi ailesinden ve yaşadığı ortamdaki edinir. Bu minvalde düşünecek olursak çocuğa okulda kazandırmaya çalışılan birçok bilginin, becerinin, davranışın temeli atılmış olarak okullara gelir. Bu sebeptendir ki okul-aile iş birliği oldukça önemlidir. Olumsuz anlamda düşündüğümüzde temeli yanlış olarak atılmış bir davranışı değiştirmek zaten çok zordur ki bir de çatışma durumundaki davranışı değiştirmek vardır. Çatışma durumundaki davranış şudur; okul başka, aile başka bir şey söyler ve her iki taraf da savında ısrarcıdır. Çocuk ise hangisine uyacağı, hangisinin doğru hangisinin yanlış olduğu konusunda ikilemede kalır (Örneğin; öğretmen yediği çikolatanın paketini yere değil çöp kutusuna atmasını söylerken ailesinin de yere atmasını söylemesi gibi...). İşte çocuğu bu ikilem içinde bir kimlik bunalımına sürüklemek yerine hem çevre eğitimi konusunda hem de diğer konularda ailelerle iş birliği içinde olunması, ailelere gerekli bilgilendirilmelerin yapılması olası sorunlara çözüm olacaktır (Turan, Sünbül ve Akdağ, 2011; Yazıcı ve Arıbaş, 2011).

Çevre temizliği, doğaya ve canlılara karşı duyarlı bir ailede yetişmiş bir çocuğa çevre bilinci kazandırma konusunda elbette öğretmenler hiçbir zorluk yaşamayacaktır. Fakat bunun tersi bir durumdaki çocukta durum bundan daha zor olacaktır. İşte böyle ailelerle gerek öğretmen-veli gerek idare-veli iş birliği içinde olursa ailelerle doğru yönlendirmeler yapılırsa öğrencilerde de çevre bilinci oluşturmak çok daha kolay olacaktır. Bu sayede hem bugünün velisinin hem de geleceğin velisinin çevreye karşı olumlu tutum geliştirmesi sağlanmış olacaktır. Çevreye karşı saygılı ve tüm habitatı koruyan, seven nesiller yetiştirmek elbette ki günümüz yüzyılında büyük önem arz etmektedir. Bu konuda veliler de dünyanın bir parçası olarak üzerine düşen sorumluluğu seve seve yapacaktır. Bilgi veya yönlendirmeye ihtiyacı olan veliler okul-aile iş birliği içinde eksik yönlerini tamamlayarak doğanın, çevrenin daha doğrusu geleceğin korunmasını sağlamalıdır (Erten, 2004).

Özelde bireyin, genelde tüm insanlığın ortak sorunu olan ve empati becerisini mutlaka kullanması gereken bir durum da çevre kirliliğidir. Çevre kirliliği; canlı ve cansız yaşamını olumsuz etkileyecek maddelerin hava, su ve toprağa yoğun miktarda karışımından dolayı meydana gelen yapılarında bozulma veya değişime neden olan olaydır (Ergin, 2011). Günümüz sanayileşmesiyle aynı oranda arttığı düşünülen çevre kirliliği ve doğaya olan tahribat canlı yaşamını tehdit eder duruma gelmektedir. Çevreye bağlı hastalıkların yanı sıra doğal ortamdaki git gide uzaklaşmak insanlarda hem fiziki hem ruhsal problemlere neden olmaktadır.

Tabii ki sadece insan için değil diğer canlı varlıkların yaşamlarını devam ettirebilmesi için de doğanın korunması önem arz etmektedir (Yıldız, Sipahioğlu ve Yılmaz,2000).

Günümüz eğitim sistemi yapılandırmacı yaklaşım üzerine kuruludur. Yapılandırmacı yaklaşım, merkeze öğrenciyi alan aktif öğrenme teknikleriyle öğrenmeyi öğrenme ve kalıcı öğrenme sağlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır. Ayrıca “Sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler” ve “Yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler” anlayışlarını öne çıkaran sosyal bilgiler öğretim programında 2017 yılındaki değişiklik ile öğrencilerde düşünme, yaratıcılık, iletişim ve empati gibi beceriler ön plana çıkarılmıştır. Özellikle yapılandırmacı yaklaşımın doğasıyla örtüşen empati becerisi bireyi merkeze alarak kendinden yola çıkıp diğer canlılar hakkında olumlu tutum, duygu ve bilinç geliştirmesi sağlanabilen bir beceridir. Yalnızca kişiler arasında değil tüm canlı cansız varlıkları anlamada kullanabileceğimiz empati becerisi özellikle sosyal bilgiler dersinde sıklıkla işe koşulması gereken bir beceridir (Köksal, 2016).

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (2005- 2017) Kazanım Karşılaştırması (MEB)

Sınıf	2005 Kazanım Sayısı	2017 Kazanım Sayısı
4	46	33
5	47	33
6	43	34
7	39	31

2005 sosyal bilgiler öğretim programı ve 2017 yılında yenilenen sosyal bilgiler öğretim programında yer alan ünitelerde öğrencilere kazandırılması hedeflenen kazanım sayılarını gösteren tablo incelendiğinde, 2017 sosyal bilgiler öğretim programındaki kazanım sayısı 2005 öğretim programına oranla azaltılmıştır. Bu durumun mevcut konuların işlenmesinde zaman açısından öğretmenlerin farklı yöntem ve tekniklerden faydalanmasına fırsat tanıyacağı düşünülmektedir

Tablo 2: : Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (2005- 2017) Kazandırılması Amaçlanan Beceriler Karşılaştırması (MEB)

2005	2017
1. Eleştirel düşünme becerisi	1. Araştırma
2. Yaratıcı düşünme becerisi	2. Çevre okuryazarlığı
3. İletişim becerisi	3. Değişim ve sürekliliği algılama
4. Araştırma becerisi	4. Dijital okuryazarlık
5. Problem çözme becerisi	5. Eleştirel düşünme
6. Karar verme becerisi	6. Empati
7. Bilgi teknolojileri kullanma becerisi	7. Finansal okuryazarlık
8. Girişimcilik becerisi	8. Girişimcilik
9. Türkçe'yi doğru kullanma becerisi	9. Gözlem
10. Gözlem becerisi	10. Harita okuryazarlığı
11. Mekanı algılama becerisi	11. Hukuk okuryazarlığı
12. Zaman ve kronolojiyi algılama becerisi	12. İletişim
13. Değişim ve sürekliliği algılama becerisi	13. İş birliği
14. Sosyal katılım becerisi	14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme
15. Empati becerisi	15. Kanıt kullanma
	16. Karar verme
	17. Konum analizi
	18. Medya okuryazarlığı
	19. Mekanı algılama
	20. Öz denetim
	21. Politik okuryazarlık
	22. Problem çözme
	23. Sosyal katılım
	24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
	25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
	26. Yenilikçi düşünme
	27. Zaman ve kronolojiyi algılama

Tabloyu incelediğimizde empati becerisinin her iki öğretim programda da kazandırılması hedeflenen becerilerden biri olduğunu görüyoruz. İnsanların birbirlerini, doğayı anlamasına, doğru iletişim ve etkileşimin gerçekleşmesine fırsat tanıyan etkili yollardan birisidir ve bundan dolayı eğitimin içinde yer alması gereklilik arz eden bir beceridir. 2017 öğretim programında çevre okuryazarlığının öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler arasında yer aldığını görüyoruz. Bu da bize çevre eğitimi konusunda sosyal bilgiler dersinin işe koşulduğunu göstermektedir.

Tablo 3: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2017) Kazandırılması Amaçlanan Değerler

*Adalet	*Estetik
*Aile birliğine önem verme	*Eşitlik
*Bağımsızlık	*Özgürlük
*Barış	*Saygı
*Bilimsellik	*Sevgi
*Çalışkanlık	*Sorumluluk
*Dayanışma	*Tasarruf
*Duyarlılık	*Vatanseverlik
*Dürüstlük	*Yardımseverlik

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2017) kazandırılması amaçlanan 18 değer yer almaktadır. Sosyal bilgiler dersinin muhteviyatı açısından değerler eğitimi üzerinde özellikle son dönemlerde yoğunlaşmıştır ve programda yer alan beceri ve değerlerin birlikte işe koşulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

2.2. Empatinin Tanımı ve Tarihçesi

“Terim olarak empati, başkalarının düşünce ve duygularının ve bunların muhtemel anlamlarının objektif bir şekilde farkında olma; karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini temsili olarak yaşama anlamına gelmektedir” (Budak, 2005). Öğrencilerde empati becerisinin hem geliştirilmesi hem de bu becerileriyle diğer becerilerin ve değerlerin aktarımında kullanılmasını ancak eğitimle sağlayabiliriz. Günün çoğu saatini okullarda geçiren öğrencilerin empatiye dayalı doğru etkinliklerle çevreye karşı bilinçli ve duyarlı vatandaşlar olarak yetiştirilmesi sağlanabilir. Hiç şüphesiz ki sosyal bilgiler dersi bu bilinci uyandıracak en önemli derslerden biridir.

Son yüzyılın mekanikleşmeyle hissizleşen dünyasında insanların birbirlerini anlamada kullanabilecekleri en önemli yollardan biri olan empati, kelime kökeni olarak Yunancadan gelmektedir. 1970'lerde “bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak, o kişinin duygularını ve düşüncelerini iç dünyasında neler yaşadığını anlayıp karşısındaki kişiye aktarması durumu” olarak tanımlayan Carl Rogers en genel ve günümüzde hala kullanılan ve kabul edilen tanımı ortaya koymuştur. Carl Rogers ortaya koyduğu bu tanımı üç temel öge üzerinde şekillendirmiştir (Duman, 2011). Empati yapmak istediğimiz kişinin içinde bulunduğu durumda kendimizi düşünüp kendimizi onun yerine koymalıyız; karşımızdaki

kişinin yaşadıklarını ve hislerini kendi açımızdan düşünürsek empati yapmış olmayız. Çünkü her birey farklıdır; tepkileri, düşünme şekilleri, olayları algılamaları... Bu yüzden karşımızdaki kişiyi anlamak istiyorsak olaylara onun penceresinden, onun bakış açısından bakmalıyız. Ancak bu şekilde onun içinde bulunduğu durumu ve ruh halini anlayabiliriz.

1. Eğer karşımızdaki kişiyi doğru anlıyorsak empati yapmış oluruz; sadece karşımızdaki kişinin penceresinden bakmak yeterli değildir, en önemli noktalardan bir tanesi de onun gördüğü manzarayı görebilmektir. Ancak o zaman karşımızdaki kişiyle empati yapmış oluruz.
2. Davranışa dökmediğimiz ya da başka bir deyişle karşı tarafa bildirilmeyen düşüncelerle empati yapmış olmayız; karşımızdakini doğru anlamış olabiliriz ama bunu karşımızdakine dile getirmemiz gerekmektedir. Hislerimize tercüman olmazsak orada empatinin varlığından söz etmemiz pek de mümkün değildir. Bunu karşımızdaki kişiye göstermenin en güzel yolu da konuşmak, jest ve mimiklerimizi kullanmaktır diyebiliriz. Empati denildiğinde akla gelen bir diğer isimde Lipps'tir. Empatiyi, nesnelere ilişkin, kişinin kendisine ilişkin, diğer insanlara ilişkin bilgiler olarak sıralayarak, özellikle insanları anlamının yolunun empatiden geçtiğini, bir bilgiye en iyi bu yolla ulaşılabileceğini ifade etmektedir (Kaya, 2011).

2.3. Empatinin Önemi

Empati, karşımızdaki insanı her açıdan daha iyi tanımak ve anlamak için mümkün olan en kolay yoldur. Çünkü her insan birbirinden tamamen farklı yapıda ve düşünsel özelliklere sahiptir, toplum olarak sağlıklı bir yaşam ortamı sağlamanın en basit yöntemidir, empati. Bireyler olarak karşımızdaki insanı anlamalı, tanımalı ve kendi duygu ve düşüncemizi ona göre şekillendirmeliyiz. Empati eğitimi, ilk olarak ailede başlaması gereken temel eğitimlerin biridir. Çünkü insan toplumsallaşmaya ve sosyalleşmeye ilk olarak aileden başlar. Aile bireylerinin anlaması, tanıması aile bütünlüğünün korunması ve sağlıklı sürdürülebilmesi için empati oldukça önemlidir. Çocuğun anne babasının göstermiş olduğu bir davranışı anlayabilmesi için anne ve babanın yerine kendini koyması ya da anne babanın sağlıklı ebeveyn davranışları için çocuğun yerine kendisini koyması aile yaşamında en temel yaşam fonksiyonlarından biridir. Çocuğun sağlıklı bir şekilde hayata hazır olması için onu anlayan, isteklerine karşılık veren, duygu ve düşüncelerini ifade ettiğinde karşısındaki insanlar tarafından anlaşıldığını hissetmesi onun sağlıklı bir kişilik geliştirmesi için oldukça önemlidir. Daha çocukluktan itibaren gelişmeyen empati davranışı yoksunluğu çocuğun

ileriki yaşamında özellikle de okul hayatında tamiri güç sorunlara neden olabilir. Bunlardan en önemlisi bir grubun dinamizmine uyamama, öğretmenini anlayamama arkadaşları ile ikili ilişkilerde sık sık tartışma ve anlaşmazlıkların yaşanması, buna bağlı olarak toplumdaki soyutlanma, toplumsal dışlanma gibi durumlar yaşanabilir. Empati sırasında karşımızdaki kişiyi anlamaya çalışırken aslında toplumda yaşayacağımız sorunları da en aza indirgemiş oluruz. Çünkü toplumsal sorunları anlamak; sorunları, problemleri çözmek için yol bulmaktır. Empati sayesinde birey, toplumda uzlaşma içinde yaşamını sürdürebilir ve kabul görür (Genç ve Kalafat, 2010).

2.4. Empati Eğitimi

Empati eğitimindeki asıl gaye bireylerdeki empati becerilerini artırmak suretiyle, toplumsal ilişkileri en üst seviyeye çıkarmak ve bunun için empati eğitimine başvurulması gerektiğidir. Bunun için de çeşitli programlar tasarlayarak bireylerin duygusal ve bilişsel becerilerini geliştirerek empatik davranışlarını arttırmaya çalışılmıştır. Bu eğitimler sayesinde insanlar empati kurarken hem kendi duygularının farkına varacak hem de bilişsel süreçleri kavrayacaklardır (Yüksel, 2004). Empati becerisi yüksek olan çocukların çevre ile ilişkilerinin daha iyi olduğu, sosyal hayatta daha konuşkan olduğu saptanmıştır. Ayrıca empati becerisi yüksek olan çocuklarda saldırganlık eğiliminin empati becerisi düşük çocuklara göre daha düşük olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda düşünecek olursak empati çocuğun sosyal hayatının yolunda ve olumlu gitmesini dolayısıyla çocuğu asosyal olmaktan kurtardığını söyleyebiliriz (Eisenberg & Fabes, 1990). Sosyal öğrenme kuramına göre, çocuklar etrafındaki insanları örnek alarak ve bunu sürekli görerek daha iyi öğrenir. Özellikle şiddet ortamında yetişen çocuklar kendilerine rol model bulamadıkları için empati duyguları yeterince gelişmemiştir. Bu çocukların kendilerini tanımaları, düşüncelerinin farkına varıp çıkarım yapmaları olumlu sonuç doğuracaktır. Bu sayede etrafındaki insanların sözsüz ifadelerinden anlamlar çıkarabilir ve empati kurarak iletişim sağlayabilirler (Yılmaz ve Uysal, 2015). Mehrabian; empati kuran insanların diğer insanlara nazaran özgüveni yüksek, daha mutlu, etrafıyla ilişkileri daha iyi bireyler olduğunu söylemiştir. Empati kurulduğu için karşısındaki kişi tarafından anlaşılabilir kişi olumlu bir tutum sergileyecek bu da empati kuran kişide başkalarıyla iletişime geçmede hem olumlu deneyim sağlayacak hem de ileride kuracağı iletişim için emsal teşkil edecektir. Başkalarının hislerini, düşüncelerini anlayarak iletişim kurduğunda karşı tarafın mutlu olduğunu gören birey de mutlu olacaktır (Wei, Liao, Ku & Shaffer, 2011).

2.5. Empati Becerisini Geliştirmede Kullanılabilecek Yöntem-Teknikler, Etkinlikler, Metinler ve Görseller

Sosyal olayların ve sosyal sorunların tartışılmasında ve çözüme kavuşturulmasında en etkili yollardan bir tanesi olan empati sosyal bilgiler dersinin amacı ve içeriği “ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır” (Erden, 2000). Bu yöntemin çocuklarda beceri haline getirilmesi için çeşitli materyaller (fotoğraf, gazete, görseller, afiş, video, film vb.) kullanılabilir. Bu materyaller sayesinde çocuklar olaylara çok boyutlu bakabilirler (Kabapınar, 2009 Akt. Duman, 2011).

Empatiyi geliştirmede kullanılacak başlıca yöntemler şöyledir:

Altı Şapka: Düşünme becerilerini geliştirmede altı şapka düşünme tekniğinden günümüzde oldukça fazla yararlanılmaktadır. Altı şapka düşünme tekniğini düşünceleri ayrıştırma ve belirli bir düzen içinde verme konusunda yardımcı olan bir tekniktir. Her bir düşünceyi ayrı bir renk şapka ile sembolleştiren teknikte düşünceler ifadeler renklere göre sırasıyla aktarılır. Beyaz şapka: Objektiftir, olay veya durumu nesnel açıdan ele alınır. Siyah şapka: Olumsuz açıdan değerlendirilir, riskler dile getirilir. Kırmızı şapka: Duygular dile getirilerek sezgisel bir konuşma yapılır. Sarı şapka: Olumlu yönden bakarak her şeyin iyi tarafı görülmeye çalışılır. Yeşil şapka: Yaratıcılık ön planda tutulur, dahice fikirler ortaya atılır. Mavi şapka: Tüm şapkaların yaptığını yapıp en mantıklısını seçmeye çalışır, kontrol burada esas noktadır. Olaylar salim bir şekilde değerlendirilir (Erciyeş, 2011).

Rol Oynama: Bu teknikte öğrenci aldığı role bürünür ve tamamen o kişilik gibi düşünmesi, davranması ve hissetmesi beklenilir. Öğrenci ne kadar doğru empati kurarsa büründüğü rolde o kadar tutarlı olur. Bu yöntem öğrencide empati becerisinin gelişmesine katkı sağlar. Bu sayede toplumsal olaylara farklı bakış açılarını görür ve bireyin kendini gerçekleştirme sürecine katkı sağlar. Bu da öğrencilerin sosyalleşme aşamasını hızlandırır (Demirel, 2006:90).

Konuşma Halkası: Sınıf içinde öğrenciler arasında farklı fikirleri ortaya çıkarmak, birbirlerinin fikirlerine saygı duymalarını sağlamak için kullanılır. Öğrencilerin birbirlerini anlamalarını sağlayarak empati becerilerini geliştirmelerini sağlar.

Drama: Özel teknikler kullanılarak tiyatro ortamında, seyirciler karşısında yaşamdan kesitlerin kurgusal bir şekilde sunulmasıdır. İnsanın varoluşundan yaşamını sürdürmek için

taklide başvuran insanoğlu zamanla bu özelliğini sanata dönüştürmüştür (Açıkgöz, 2011). İlerleyen zamanda da eğitim sitemine dahil edilmiş öğrencilerde kalıcı öğrenmeler oluşturulmak için kullanılmıştır.

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?: Bir kart oyunu tekniği olan bu teknik, öğrencilerin ilgi, tutum, temel gereksinimler ve sosyal ortam ilişkilerini belirlemede kullanılır. Önceki öğrenmelerinin yeni öğrenmelerine yol göstermesini keşfetmeleri sağlanır.

Örnek Olay: Bir problemin örnek olay olarak değerlendirilebilmesi için öğrenci açısından gerçek hayatta karşılaşılabileceği genel bir problem olmalıdır. Bu bağlamda düşünce olursak bu yöntemde dikkat edilmesi gereken en önemli husus genel bir konu veya probleme dayalı olmasıdır. Bu sayede öğrenci günlük hayatta benzer bir problem durumuyla karşılaştığında bu yöntemden yararlanacaktır. Dolayısıyla öğrenci eski bilgilerini yeni bir problemin çözümünde kullanabilecektir (Erciyeş, 2011). Örnek olayda geçen karakterleri anlamaya çalışan öğrenci bu süreçte empati kurmaya çalışacak bu sayede en doğru çözüm yolunu bulmaya çalışacaktır. Böylece hem empati becerisi gelişecek hem karar verme yeteneği gelişecek hem de olası sorunlarla baş etmeyi öğrenecektir.

Tarih Şeridi: Tarih öğretiminde tarihte yaşanmış olayları bir kronoloji içinde görmek önemlidir. Bunun yanında tarihte yaşanmış önemli olayları ve kişileri doğru anlamak tarih öğrenimini kolaylaştırmaktadır. Öğrenciler bu sayede hem geçmişlerini benimseyecek hem de empati becerilerini geliştireceklerdir.

Fotoğraflar: Fotoğraflar eğitimin her kademesinde kullanılabilir en etkili ve dikkat çekici materyallerden biridir. Bireylerde empati becerilerini geliştirmek için de en çok başvurulabilecek materyallerdendir.

Soru-Cevap: Öğrencilerde; derse dikkat çekme, güdüleme, düşünme ve konuşma becerilerini geliştirme vb. amaçlarla kullanılan bu yöntem sayesinde insan ilişkilerindeki iletişim hataları soru cevapla düşünmeleri, empati kurmaları sağlanabilir.

Tartışma: Herhangi bir konu veya fikir üzerine yürütülen, küçük büyük gruplarla yapılan bu yöntemle kişilerin birbirlerini anlama/anlamama ve bunların nedenleri tartışılmak suretiyle empati becerileri işe koşulabilir.

Karikatürler: Eğitim öğretim ortamında mizahın kullanılmasının dikkat ve güdülenmeyi arttırdığı aynı zamanda olumlu öğrenme ortamı sağladığı savunulmaktadır. Gerçeklerden uzaklaştırılarak mizahi bir dille oluşturulan karikatürleri ele almak onu anlamaya çalışıp

vermek istediği mesajı algılama sırasında empatinin rolü bulunmaktadır (Altun, 2014).

Hikaye: Hemen her derste kullanılabilir olan hikayeler derse karşı ilgiyi arttırmada kullanılabilirdi gibi öğrencilerin hikayenin kahramanlarını anlamalarını sağlayarak empatik düşünmeleri yönünde destekleyici olabilmektedir.

Ayrıca pandomim, mahkeme tekniği, istasyon, beyin fırtınası, işbirlikçi öğrenme, kanıt temelli metinler, efsaneler, menkıbeler, destanlar, tarihi romanlar, masallar, şiirler, gazete ve dergi haberleri, mektuplar, günlükler, biyografiler, anılar, gezi yazıları, tiyatrolar, belgeseller, minyatür vb. etkinlikler de empati becerisinin gelişmesini destekler niteliktedir (Duman, 2011).

Sosyal bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilim ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da bir tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizik çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim programıdır (MEB, 2005). Sosyal Bilgiler'in ilk olarak ne zaman okutulduğu net olarak bilinmemekle birlikte, ilk kez bir ders olarak okutulması Fransız düşünür Condorcet tarafından dile getirilmiştir. Birçok bilimi içinde barındıran Sosyal Bilgiler ABD'nin çok uluslu yapısını bütünleştirme, bir millet, ortak kültürde ve ülküde vatandaşlar yetiştirmek için üretilmiştir. 19. Yüzyılda ortaya çıkan, 1892'de farklı isimler alarak devam eden Sosyal Bilgiler ancak 1916'da şu anki ismini almıştır.

Sosyal bilgiler dersi amacı dolayısıyla ülkelerin kendi milli benlik ve istekleri doğrultusunda kullandıkları bir ders olması bağlamında diğer derslerden ayrılır. İlk Türk devletlerinde milli değerlerin okutulmasıyla başlayıp, İslamiyet ile dini değer ve konuların eklenmesiyle içeriği artarak devam etmiştir. Cumhuriyet döneminde laikleşme hareketleriyle birlikte dini konulardan soyutlanarak ahlaki değerlerin ve toplumsal yaşamın temele alındığı bir içerik ortaya çıkmıştır. 1962 yılına kadar içinde barındırdığı disiplinler ayrı ayrı okutularak devam ettirilmiştir. 1926, 1930, 1932, 1936, 1948 yıllarında tarih, coğrafya, yurt bilgisi dersleri olarak ayrı ayrı okutulmuştur. 1962'de "Toplum ve Ülke İncelemeleri Dersi" olarak birleştirilmiş, 1968'de toplum ve ülke incelemeleri dersinin adı "Sosyal Bilgiler" olarak değiştirilmiştir. 1969'da ilkokullarda, 1970-1971'de de pilot uygulamalarla tüm ortaokullarda okutulmaya başlanmıştır. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 15.11.1974 tarih ve 459 sayılı kurul kararı ile temel eğitim 4, 5, 6, 7, 8. sınıflarda Sosyal

Bilgiler dersinin okutulmasına karar verilmiştir. 1975'te ortaokullarda aslında ilerlemecilik ve yeniden kurmacılık olarak belirtilen ama içeriğe bakıldığında 2005'e kadar daimicilik, esasicilik temel felsefe olarak alınmıştır. Şu anda uygulanan yaklaşımsa öğrenciyi merkeze alan ve yaşam boyu yaparak yaşayarak öğrenmeyi savunan, öğrenciyi pasiflikten aktifliğe taşıyan yapılandırmacı yaklaşımdır (Tay ve Öcal, 2008).

2.6. Sosyal Bilgilerde Yaklaşımlar

Geçmişten günümüze Sosyal bilgilerin amacına yönelik tartışmalar süregelmiştir. Her konuda olduğu gibi sosyal bilgilerin amaçları üzerinde de kimi zaman fikir birliği olurken kimi zaman zıt kutuplar ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla da Sosyal bilgiler üzerine farklı yaklaşımlar öne sürülmüştür. İlk olarak James Barth ve Samuel Shermis tarafından 1970 yılında “*Sosyal bilgilerin tanımlanması: Üç gelenek üzerine bir araştırma*” olarak ortaya atılan sınıflandırma ile birlikte bu konu üzerine kafa yorulmaya başlanmıştır. 1977'de James Barth, Shermis ve Robert Barr tarafından üzerinde çalışılan yaklaşımlar, 1978'de “*Sosyal Bilgileri Tanımak*” isimli kitapta Barth, Shermis ve Barr tarafından yazılmış ve günümüzde en genel kabul gören yaklaşımlar olarak literatürde yerini almıştır. Sosyal bilgiler yaklaşımları bu üç temel yaklaşım üzerinde şekillense de çeşitli bilim adamları tarafından birçok farklı yaklaşım öne sürülmüştür; 1977 yılında Williams, Brubaker, Simon tarafından beş yaklaşım öne sürülmüştür. 1979'da J.D. Hass üç yaklaşım öne sürerken 1994'te Nelson ve Stanley iki yaklaşım öne sürmüştür, 2000 yılına geldiğimizde ise Armstrong ile Savage üç yaklaşım öne sürmüşlerdir (Tay ve Öcal, 2008; Öztürk, 2012). Bu yaklaşımlar içerisinde en çok kabul gören ve yenilenen 2005 Sosyal Bilgiler Programının da temele aldığı Barr, Bath ve Shermis'in (1977) öne sürdüğü üç yaklaşım şöyledir (Öztürk, 2012).

- Vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler
- Sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler
- Yansıtıcı düşünme olarak sosyal bilgiler.

Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler: Sosyal bilgilerin temel üç yaklaşımından biri olan bu yaklaşım Sosyal Bilgiler yaklaşımları içinde en eski olan yaklaşımdır. Bu yaklaşımla toplumun temel değer yargılarını, gelenek göreneklerini, ananelerini, o toplumun vazgeçilmez duygu ve düşüncelerini, milli değerlerini özetle kültürel öğelerini geçmişin mirasını gelecek kuşaklara aktarmak ve bu değerlerin devamını sağlamak; yaşatmaktır. Bu sebepledir ki burada içerik belirleyici otoritedir. Çünkü onlar topluma dair her şeyi en iyi bilendir. Bu yaklaşım daha çok öğretmen merkezlidir ve otoriteye saygı, bağlılık esastır.

Sürekli değişen ve gelişen dünya düzeninde milli-manevi değer ve duyguların korunması, yeni nesillere aktararak devamlılığın sağlanması oldukça önemlidir. Geçmiş ile gelecek arasında bir köprü olan değerlerin aktarımı, vatandaşlık bilincinin oluşması açısından başka bir deyişle toplumun yapısının korunarak, birlik beraberlik duygusunun oturması açısından gereklidir. Zaten ilk çıkış noktası, ABD’de ülküsü bir bir toplum oluşturmaktır. Hal böyle olunca bu yaklaşımın temel yaklaşımlar içinde yerini alması oldukça doğal ve gerekli görülmüştür (Öztürk, 2012).

- **Sosyal Bilimler Olarak Sosyal Bilgiler:** Sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler öğretiminde savunulan düşünce; etkili vatandaşlık için sosyal bilimlere ait bilgi, beceri ve değerlerin kazanılmasının en önemli ve doğru yöntem olduğu kanısıdır. Bu yaklaşımda öğrenciden beklenen sosyal bilimlerin temel yapısını, sosyal bilimlere ait belli başlı kuramları, genel kabul gören bilgileri araştırmak; beyin süzgecinden geçirmektir. Bu sayede öğrenciler sosyal bilimlerin her birinin kendilerine has olan veri elde etme, bunları ispatlama tekniklerini de öğrenmiş olacaklardır. Bu yaklaşım buluş yoluyla öğretimi savunurken içeriği sosyal bilimciler tarafından oluşturulan önemli bulgular, bakış açıları ve sorunlar oluşturur. Öğrenciler bu sayede olaylara, karşılıklarına çıkacak sorunlara, karşılaşılabilecekleri her türlü duruma bir sosyal bilimcinin penceresinden bakabilecek ve çözüm üretebilecek bir beceriye sahip olacaklardır (Öztürk, 2012).

- **Yansıtıcı Düşünme Olarak Sosyal Bilgiler:** Yansıtıcı inceleme olarak sosyal bilgiler, sosyal bilgiler programında yeni bir kuram değildir. John Dewey’in düşüncelerine dayanan bu yaklaşımda amaç öğrenciyi karşısına çıkan sorunlara çözüm bulan ve karar veren bir birey haline getirmektir. Bu nedenle sabit, önceden hazırlanmış bir içerik yoktur. İçerik öğrencilerin doğrudan etkilendiği durumlar, güncel meseleler ya da yaşamında ilgisini çeken durumlar olabilir. Bu sayede öğrenci toplumsal yaşamda oluşan sorunları, kendi hayatında rastlayabileceği problemleri çözümleyip bir karara varabilecek bir planın içinde olacaktır. Yine bu bağlamda öğrenci toplumda genel kabul görmüş yargı ve değerlere eleştirel yaklaşabilecek ve sağlıklı bir şüpheciliğe kavuşacaktır. Bu yaklaşımın temel yöntemi araştırma- incelemedir (Öztürk, 2012).

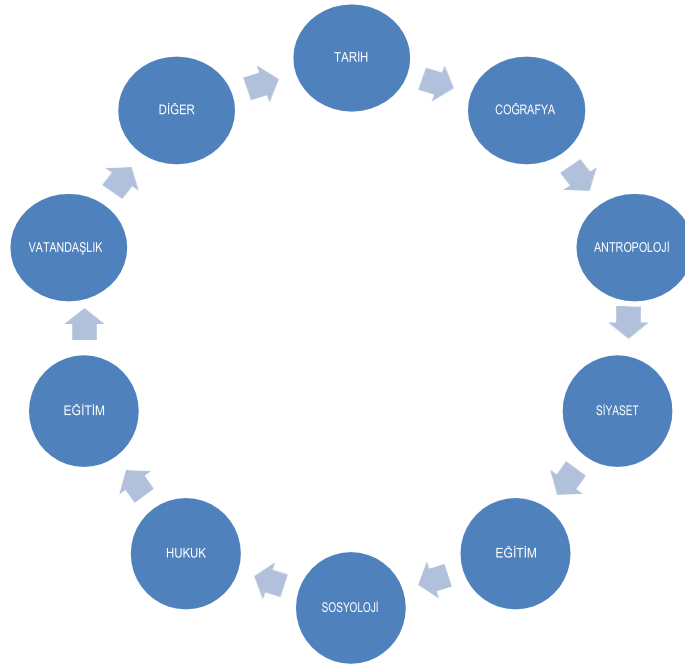
Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretiminde Üç Temel Yaklaşım (Öztürk, 2012)

	<i>Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi</i>	<i>Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi</i>	<i>Yansıtıcı Araştırma Olarak Sosyal Bilgiler Öğretimi</i>
Amaç	Vatandaşlık en iyi, doğru değerlerin karar almak için bir çerçeve olarak telkin edilmesiyle geliştirilir.	Vatandaşlık en iyi, sosyal bilim kavram, süreç ve problemlerinin egemenliğine dayalı olarak karar verirken geliştirilir.	Vatandaşlık en iyi, vatandaşların karar verirken ve problem çözerken ihtiyaç duyduğu bilgilerin elde edildiği bir araştırma süreci kullanılarak geliştirilir.
Yöntem	Aktarım: Kavram ve Değerlerin ders kitabı kullanma, ezberleme, aktarım, soru-cevap ve yapılandırılmış sorun çözme gibi tekniklerle aktarımı.	Buluş: Sosyal bilimlerden her birinin kendine özgü bilgi toplama ve kanıtlama yöntemi vardır. Öğrenciler bu yöntemleri keşfetmeli ve uygulamalıdır.	Yansıtıcı Araştırma / İnceleme: Karar verme, sorunları tanımlamayı ve iyi anlayarak çatışmaları çözmeyi hedefleyen bir yansıtıcı inceleme sürecinde oluşturulur ve öğrenilir.
İçerik	İçerik öğretmen tarafından yorumlanan bir otorite tarafından seçilir ve inanç, değer ve tutumları gösterme işlevine sahiptir.	Doğru içerik hem ayrı ayrı hem de bütünleşmiş sosyal bilimlere ait yapı, kavram, sorun ve süreçlerdir.	İçerik öğrenciler tarafından seçilen sorunları biçimlendiren birey vatandaşın ilgi ve ihtiyaçlarının dayandığı değerlerin analizini içerir. Böylelikle sorunlar, yansıtma için içeriği oluşturur.

Temel amacı etkili vatandaş yetiştirmek olan sosyal bilgiler dersi etkin, üretken çevreye karşı duyarlı bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Sosyal bilgiler dersi, dünya toplumlarının geçmişini, günümüzü etkilediği gibi geleceğini de etkiler. “Sosyal bilgiler dersi, toplumların politik, ekonomik, kültürel ve çevresel sorunlarını ve bunların çözümüne yönelik eğitimi ön plana alır ve öğrencileri bu yönde yetiştirir” (Hücüptan, 2006).

Genel anlamda doğal dengenin devamı toplumun sağlığı için toplumu oluşturan bireylerin eğitim öğretim yoluyla bilinçli ve duyarlı vatandaşlar olması sağlanmalıdır. Bireyin kendinden yola çıkarak toplumda ulaşabileceği en güzel yol da empatiden geçmektedir. Bu bileşenlerin iş birliği içinde yürütülmesinin olumlu kazanımlar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sosyal Bilgiler’ in İçinde Barındırdığı Disiplinler

Şekil 1: Sosyal Bilgiler Disiplinleri

Sosyal bilgiler disiplinler arası bir yapıdan oluşmaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler dersi bu disiplinlerin sarmal bir yapıda kullanıldığı, insan ilişkilerinde ve toplum yapısının şekillenmesinde önemli rolü olan etkin derslerden birisidir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Bu kısımda çalışmanın konusu ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili olan araştırmalara yer

verilmiştir.

Berenguer (2007) “The Effect of empathy in Proenvironmental Attitudes and behaviors.” başlıklı çalışmasında empati kurularak çevresel davranışların geliştirilebileceği savunulmaktadır. Çalışmanın sonucunda; empati düzeyi yüksek katılımcıların daha güçlü çevre davranışları ve tutumu sergiledikleri bulgulanmıştır.

Erken (2009), Empati becerisinin ahlaki davranışlar üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre; öğrencilerin empati beceri düzeyleri ile ahlaki davranış düzeyleri ve alt boyut düzeyleri arasında anlamlı bir fark ortaya konulmuştur. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre empati beceri düzeyleri arasında, cinsiyetlerine göre Adaletli Davranış Ölçeği (Adaletli Davranma) ve ölçeğin “Bencil Davranmama” alt boyutu ile Yardımsever Davranış Ölçeği “Yardıma ihtiyacı Olanlara

Yardım Etme” alt boyutu arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmasına rağmen diğer ahlaki davranış ölçekleri ve ölçeklerin alt boyutları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgulanmıştır.

Yalçın (2009) tarafından yapılan “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Bilinçlerine Okudukları Bölümün, Cinsiyetin ve Sosyo-Kültürel Faktörlerin İlişkilerinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma ile ilköğretim kademesindeki öğretmen adaylarının çevreye dair bilinçleri ile öğrenim gördükleri bölümün cinsiyetlerinin ve sosyo-kültürel faktörlerin ilişkisi araştırılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda öğretmen adaylarının görmüş oldukları çevre derslerinin çevreye yönelik sahip oldukları bilinci etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Şüyün (2010) tarafından “İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilinç ve Algılamaları” isimli yapılan bu çalışmanın amacı ilköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik bilinç ve algılamalarını araştırmaktır. Çalışmanın sonucunda ilköğretim öğrencilerinin çevreyi algılamalarının iyi fakat çevre karşı bilinçlerinin yeterli seviyede olmadığı bulunmuştur. Yine öğrencilerin çevreye yönelik bilinç ve algılamaları; cinsiyet, sınıf, ilçe açısından incelendiğinde genel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkarılmıştır.

Berenguer (2010) “The Effect Of Empathy İn Proenvironmental Moral Reasoning” isimli çalışmasında empati duygusunun manipüle edilerek, çevre hakkında ahlaki gerekçenin artırılabilceğini savunmaktadır. Çalışma sonucu yüksek empati düzeyine sahip katılımcıların, düşük empati düzeyine sahip katılımcılara oranla daha fazla ahlaki akıl

yürütme argümantasyonu sağladığını göstermiştir.

Aydemir (2010) çalışmasıyla; örnek olay incelemesi yöntemi ile desteklenmiş öğrenme-öğretme süreci ile mevcut programa dayalı yürütülen öğretim arasında “ilköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler” dersinin “Ülkemizin Kaynakları” ünitesinde öğrenci başarısı ve tutumu üzerinde anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını ve örnek olay incelemesi yöntemi ile desteklenmiş öğrenme-öğretme süreci ile ilgili öğrenci duygu ve düşüncelerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, örnek olay yöntemi ile desteklenmiş öğretimin, öğrencilerin derse katılımını ve derse karşı olan ilgisini artırdığı, sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum geliştirdiklerini, temel beceri ve değerlerinin gelişimine olumlu katkı sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öncül (2010) “Kırsal Bölge İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Küresel Isınma ve İklim Değişiklikleriyle İlgili Algıları” başlıklı çalışmasında kırsal bölge ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin yerel çevre sorunlarına ilişkin algıları ile küresel ısınma ve iklim değişikliklerine ilişkin algıları araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin yerel çevre sorunları hakkında bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu, çevre sorunlarının küreselleşmesi kavramını yerel kirliliğin uluslararası dolayısıyla ilişkilendirdiği, küresel ısınmanın küresel boyutta bir afete sebep olacağı algısı, küresel ısınmanın canlı hayatını tehdit eden risk olarak algıladığı ve ayrıca öğrencilerde gerek küresel gerekse kırsal çevre sorunlarına ilişkin çok sayıda kavram yanlışlarının bulunduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Aydın (2010) “Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre Öğrenme Alanının Çevre Bilinci Kazandırmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri” adlı çalışmasında Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı’nda yer alan Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre öğrenme alanının öğrencilere çevre bilinci kazandırmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya çıkarılmasını amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin çevreye önem verdikleri fakat çevre bilinci kazandırmaya yönelik Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre öğrenme alanını yeterince tanımadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Şenel (2010) ”Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Bilincinin Geliştirilmesinde Probleme Dayalı Aktif Öğrenmenin Etkisi” başlıklı bu çalışmada, düz anlatım yöntemine göre öğretmen adaylarının çevre bilinçlerinin geliştirilmesinde probleme dayalı aktif öğrenmenin etkisini araştırmıştır. Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının çevre bilinç düzeyleri her iki öğretim yönteminde de olumlu düzeyde olduğu görülürken probleme dayalı aktif öğrenme ile daha fazla artış sağlandığı belirlenmiştir. Sonuç olarak uygulanan deneysel

yöntemin öğrencilerin çevre bilinçleri üzerindeki pozitif etkisi kanıtlanmıştır.

Ünal (2010) “Ortaöğretim Seviyesindeki 10.Sınıf Öğrencilerinin Çevre Bilinci Düzeylerinin Belirlenmesi” başlıklı çalışmasıyla lise öğrencilerinde çevre bilinç düzeyinin oluşmasında etkili faktörleri ve eksiklikleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin sosyo-ekonomik çevreleri ve biyoloji dersi müfredat programında işlenen çevre üniteleri öğrencilerde çevre bilinci oluşumunda etkili olduğu ve şehirleşmenin gelişmediği bölgelerde, anne baba eğitim durumu ve öğretmenlerin çevre eğitimi konusundaki yönlendirmelerinin çevre bilinci oluşumunda etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bertiz (2010) “Dramanın Çevre Bilinci Oluşturmadaki Rolü ve Etkililiği” başlıklı bu araştırmasında belirlenen çevre konuları çerçevesinde yapılan drama uygulamaları sonunda, fen ve teknoloji öğretmen adaylarında; yöntemin çevreye yönelik bilgi, tutum ve davranışlar üzerindeki etkisini belirlemek, fen ve teknoloji öğretmen adaylarının bir öğretim yöntemi olarak dramanın, çevre bilinci oluşturmadaki etkililiği ve kullanılabilirliğine yönelik görüşlerinin ne olduğunu tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçları ise drama yönteminin öğretmen adaylarının çevre bilinçleri üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

Açar (2010) “İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde gözlem gezisi uygulamasının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine ve çevre duyarlılıklarına etkisi var mıdır?” sorusunun problem olarak alındığı bu deneysel araştırmanın sonucunda: Deney grubu öğrencilerinin gözlem gezisi uygulaması sonucunda eleştirel düşünme becerilerinde anlamlı düzeyde yükselme olmuştur. Deney grubu öğrencilerinin gözlem gezisi uygulaması sonucunda çevresel duyarlılıklarında anlamlı düzeyde yükselme olmuştur. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri son test toplam puanları karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kontrol grubu öğrencilerine öğretmen kılavuz kitabına uygun öğretim sonucunda öğrencilerin çevresel duyarlılıklarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin çevresel duyarlılık son test toplam puanları karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Ergin (2011) “Çevre Bilinci Geliştirmede Sosyal Bilgiler Dersinin Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri” başlıklı bu çalışma Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler dersinin çevre bilinci geliştirmesine yönelik etkinliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın nicel

bölümünde araştırmacı tarafından oluşturulan “Sosyal Bilgiler dersinin Çevre Bilinci Geliştirmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri Ölçeği” kullanılmıştır. Nitel bölümde ise, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin çevre bilinci kazandırma etkinliğine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmanın nicel bulgularına göre; araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre Sosyal Bilgiler dersinin çevre bilinci geliştirmede etkili bir ders olduğu belirlenmiş; bu bulgu yapılan görüşme sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında çevre ile ilgili konularda içerik yönünden eksikliklerin olduğu sonucuna varılmıştır.

Albaş (2011) “İlköğretim Programındaki Çevre Bilinci Kazandırmaya Yönelik Kazanımların İşe Vurukluğu” başlıklı çalışmasında ilköğretim programında yer alan çevre bilinci kazandırmaya ilişkin kazanımların işe vurukluğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Sonuç olarak, bu araştırmada genel anlamda tüm sınıf düzeylerinde ve tüm derslerin öğretim programlarında yer alan çevre bilincine ilişkin kazanımların çoğunun edinildiği sonucunu destekleyen bulgular elde edilmiştir.

Duman (2011) “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Materyallerinde Empati Becerisinin Geliştirilmesi: Amaç, Kapsam ve Etkililik” başlıklı bu araştırmada; 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim materyallerinin, empati becerisi açasından amaç, kapsam ve etkililik boyutlarında incelenmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlerin sosyal empati ve tarihsel empatiye dair bilgi sahibi oldukları anlaşılmıştır. Öğretmenler sosyal bilgiler dersinde empati becerisinin kazandırılmasının önemi üzerinde durmuşlar ve sosyal bilgiler dersinin bu beceriyi kazandırmada çok uygun olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenler empati becerisini kazandırmak ve geliştirmek için kullandıkları yöntem, tekniklere siz olsaydınız ne yapardınız, drama ve soru cevap şeklinde cevap verirken; değerlendirme aşamasına cevap veren öğretmenlerin sayıca az olduğu, cevap veren öğretmenlerin ise gözlem ve performans değerlendirme türünde yöntem ve teknikleri kullandıklarını; bunları seçme nedenlerinin ise empati becerisini kazandırmanın yanı sıra kalıcılığın sağlamasında önemli olduğunu düşünmeleridir.

Akbağ (2012) “İlköğretim 6, 7, ve 8. Sınıf Öğrencilerinde “Enerjini Boşa Harcama Etkinlikleri” İle Çevre Bilincinin Kazandırılması” başlıklı bu çalışma genel çevre problemleri temel alınarak hazırlanan “Enerjini Boşa Harcama Etkinlikleri”nin ilköğretim II. kademe öğrencilerinin çevre bilinci düzeylerine olan etkisini ölçmeyi hedeflemektedir. Sonuç olarak, “Enerjini Boşa Harcama Etkinlikleri”nin öğrencilerde çevreye yönelik olumlu

tutum ile çevreye yararlı davranışlar geliştirmede yeterli ve etkili olmadığı ancak çevre bilgisi kazandırma açısından projenin etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin çevreye yararlı davranışlar kazandıkları tespit edilmiştir.

Erdem (2012) “Üniversite Öğrencilerinde Üst Bilişsel Kalibrasyon: Kalibrasyon, Test Performansı ve Empati Becerisi Arasındaki İlişki” adlı bu araştırmada, üst bilişsel kalibrasyonun okul ortamındaki öğrencilerin performanslarını nasıl etkilediği sorusu ile ilgilenilmiştir. Araştırmanın sonucu göstermiştir ki, daha iyi bir akademik performans ile üst bilişsel yargılarının kesinliği ilişkisi pozitif yönde anlamlıdır. Ek olarak, akademik performansı daha iyi olan öğrencilerin üst bilişsel yargılarında az kendine güven gösterdikleri ve performansı daha kötü olan öğrencilerin üst bilişsel yargılarında fazla kendine güven gösterdikleri bulunmuştur. Öğrencilerin empati becerisi ve üst bilişsel yetenekleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Yontar (2013) “Sosyal Bilgiler Programında Kazandırılması Hedeflenen Sorumluluk Değeri Ve Empati Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı bu çalışmada genel olarak Sosyal Bilgiler Programında kazandırılması amaçlanan sorumluluk değeri ve empati becerisi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; çalışma grubu öğrencilerinin çoğu sorumluluklarını yerine getirdiklerini bir kısmı ise hatırlatılması gerektiğini söylemiştir. Çalışma grubu öğrencilerinin tamamı asgari düzeyde empatik eğilimdedir ve öğrencilerinin çoğu empatik tepki gösterme eğilimindedir. Çalışma grubu öğrencilerinin büyük bir kısmı, ifadelerinde empati ile doğrudan ilişkili süreçlere işaret etmiştir. Öğrencilerin empati ve sorumluluk düzeyleri arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin empati düzeylerinin, sorumluluk düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu anlaşılmıştır. Kız öğrencilerin sorumluluk ve empati düzeyleri erkek öğrencilerden anlamlı derecede yüksektir. Sosyal Bilgiler dersi başarı puanı derecelerine göre öğrencilerin sorumluluk puan ortalamaları ve empati puan ortalamaları anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Sosyoekonomik düzeydeki düşük okullarda okuyan öğrencilerin empati puan ortalamaları, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki okullara devam eden öğrencilere göre anlamlı şekilde düşük bulunmuştur. Okul sosyo-ekonomik düzeyi değişkeni, öğrencilerin sorumluluk düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Karataş (2013) “Çevre Bilincinin Geliştirilmesinde Çevre Eğitiminin Rolü” adlı bu araştırmada, daha iyi bir hayat ortamı için çevre bilincinin kazandırılmasında çevre eğitiminin öneminin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ilköğretim öğretmen adaylarının çevre bilinci düzeyleri ortalamasının üstünde olduğu, öğretmen adaylarından

çevreye yönelik ders alanların almayanlara göre çevre bilinci açısından daha yüksek puan aldığı ve genel olarak öğretmen adaylarının, kendilerini çevre bilinci verme konusunda yeterli buldukları tespit edilmiştir.

Ulutaş (2013) “İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Küresel Isınma Hakkındaki Bilgi Düzeyleri” başlıklı bu çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin “Küresel Isınma” hakkında bilgi düzeylerini incelenmiştir. Uygulama sonucunda, öğrencilerin Küresel Isınma konusundaki bilgi düzeylerinin; öğrenim gördükleri sınıf düzeyine, okulların konumuna ve cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin küresel ısınmaya ilişkin bilgi düzeylerinin istenilen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

Değirmenci (2013) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kayseri İli Örneği)” başlıklı çalışmada ilköğretim öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet, sınıf düzeyi, annelerinin eğitim düzeyi ve daha önceden alınmış olan çevre dersleri değişkenlerinin çevreye karşı tutumu etkilediği sonucuna varıldığı tespit edilmiştir.

Erman (2013) “Etkin Çevre Bilincinin Yerleştirilmesinde Aile, Okul ve Sosyal Yaşam Alanının Etkisi” adlı çalışmada amaç bireylerde etkin çevre bilincinin yerleştirilmesinde “Aile”, “Okul” ve “Sosyal yaşam alanı” faktörlerinin etkisini incelemek ve bu faktörlerin dışında herhangi bir faktörün bireylerin bilinç düzeylerine etkisi olup olmadığını ortaya koymaktır. Çalışmanın sonucunda bireylerin etkin çevre bilincinin yerleştirilmesinde “Aile”, “Okul” ve “Sosyal Yaşam Alanı” faktörlerinin farklı durumlarda farklı etkilerinin olduğu gözlenmiştir. Ancak bu üç faktörün dışında “MEDYA (TV, İnternet, Gazete vb.)” faktörünün de bireylerin bilinç düzeyleri üzerindeki etkinliğinin giderek arttığı tespit edilmiştir.

Öztürk (2013) “Uluslararası Bir Çevre Eğitimi Projesinin Fen Ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Çevre Bilincine Etkisi” adlı bu araştırmanın amacı uluslararası bir çevre eğitimi programı olan “Yeşil Kutu” Projesinin fen ve teknoloji öğretmen adaylarının çevre bilinçlerini; çevreye yönelik tutumları, davranışları ve çevre konusundaki bilgileri üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda verilen çevre eğitimi öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumlarını etkilemezken, davranışlarını ve bilgi düzeylerini geliştirdiği tespit edilmiştir.

Uzun (2014) “Din Öğretiminde Empati Becerisine Dayalı Öğretim Yöntem Ve Tekniklerinin Kullanılması” adlı araştırmanın amacı, empati kavramını bir din öğretim

yöntemi olarak ele almak, ahlak öğretiminde kullanılabilir bir yöntem olduğunu ortaya koymak ve bu yöntemin öğrencilerin ahlaki tutum düzeylerine olan etkisini araştırmaktır. Teorik inceleme sonucunda, empatinin İslami literatürde değinilen önemli bir kavram ve din ile ahlak öğretiminde kullanılabilir bir yöntem olduğu tespit edilmiştir.

Varlı (2014) “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” adlı araştırmada ilköğretim 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin çevreye yönelik tutumlarının okul yerleşim yeri, cinsiyet, akademik başarı, baba eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi ve ailedeki kardeş sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre ilköğretim öğrencileri çevrenin analizi dikkate alındığında ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının okul yerleşim yeri, cinsiyet ve akademik başarı düzeyi gibi değişkenlere göre farklılık gösterdiği ancak baba eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi ve ailedeki kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği saptamıştır.

Kuvaç (2014) “Probleme Dayalı Öğrenmenin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci ve Üst Bilişsel Farkındalıklarına Etkisi” başlıklı çalışmada probleme dayalı öğrenmenin Fen Bilgisi öğretmen adaylarının çevre bilinci ve üst bilişsel farkındalıkları üzerine etkisini araştırmak ve çevre bilinci ile üst bilişsel farkındalık arasındaki ilişkiyi incelemektir. Sonuç olarak, probleme dayalı öğrenmenin Fen Bilgisi öğretmen adaylarının çevre bilinçlerini geliştirmede geleneksel öğretim yaklaşımına göre daha etkili olduğu saptamıştır.

Deniz (2014) “Çevre Eğitiminde Toplumbilimsel Argümantasyon Yaklaşımının Kullanımı” isimli bu çalışmada toplumbilimsel argümantasyona dayalı çevre eğitimi uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonucunda yapılan nicel ve nitel veri analizleri çevre eğitiminde toplum bilimsel argümantasyon yaklaşımı uygulamasının etkili olduğunu, cinsiyetin öğrencilerin akademik başarılarını, çevre ve çevre problemlerine yönelik tutumlarını etkilemediğini tespit edilmiştir.

Akyol (2014) “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Çevresel Tutum Ve Çevre Bilgi Düzeyleri Üzerine Bir Çalışma” adlı araştırmada ilköğretim fen bilgisi, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği programlarında bulunan öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumları ve çevre bilgi puanları belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutum puanları cinsiyete, öğrenim gördükleri programa, çevre eğitimi dersi alıp almamalarına, mezun oldukları lise türüne ve buldukları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının çevre bilgi

puanlarının cinsiyete, çevre eğitimi dersi alıp almamalarına ve buldukları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Helvacı (2015) “Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci Düzeylerinin Belirlenmesi” adlı çalışmada amaç; geleceğin görsel sanatlar öğretmeni olacak Resim-iş öğretmen adaylarının çevre bilinci düzeylerinin belirlenmesi ve bu bilinç düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırma sonuçları incelendiğinde; katılımcıların puan ortalamalarının ölçek ortalamasına yakın bir değerde olduğu dolayısıyla orta seviyede bir çevre bilinci gözlemlendiği tespit edilmiştir.

Gedik (2015) “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Çevresel Tutumlarının İncelenmesi (Kartal İlçesi Örneği)” adlı bu araştırma, meslek lisesi öğrencilerinin çevresel tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şunlardır; öğrencilerin çevresel tutum ölçeği puanlarının cinsiyet değişkenine göre gruplarına aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık tüm alt boyutlarda anlamlı bulunmuştur. Anlamlı farklılığın çevresel davranışta erkekler çevresel düşüncede ise kızlar lehine olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yaş durumuna, sınıflarına, baba ve anne eğitim durumuna ve birlikte yaşamalarına göre çevresel tutumları gruplar arasında anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Okul türlerine göre çevresel tutumları grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık çevresel davranış alt boyutunda anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılığın Kız Teknik Meslek Lisesi ile diğer okul türleri arasında diğer okul türleri lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır. İmam Hatip Lisesi ise en yüksek ortalamaya sahiptir. Ailelerinin ekonomik durumuna göre çevresel tutumları grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık çevresel davranış alt boyutunda anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılığın ekonomik durumu düşük olan grupla ekonomik durumu yüksek olan grup arasında ekonomik durumu düşük olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmadığı tespit edilmiştir.

Çatlak (2017) “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına empati becerisi ve farklılıklara saygılı olma değerinin kazandırılmasında Storyline Yönteminin etkisi “başlıklı bu araştırmanın genel amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarına çok kültürlülük bağlamında empati becerisinin ve farklılıklara saygılı olma değerinin kazandırılmasında storyline yönteminin etkisinin araştırılmasıdır. Araştırmanın sonucunda storyline yönteminin empati becerisini ve farklılıklara saygı duyma davranışında artış gösterdiği tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, araştırmanın süreci, uygulama, verilerin analizi ve deney grubunda kullanılan materyaller yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma empati becerisinin çevre bilincine etkisini incelemek amacıyla; ön test-son test kontrol gruplu nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel çalışma deseni kullanılarak yapılmıştır. “Yarı deneysel desenlerden eşleştirilmiş desenlerde yansız atama kullanılmaz. Desende hazır gruplardan ikisi belli değişkenler üzerinden eşleştirmeye çalışılır. Eşleştirilen gruplar işlem gruplarına seçkisiz atanırlar. Ancak, eşleştirme çalışmaya dahil edilen grupların denk olduğunu garanti etmez. Bu ciddi bir sınırlamadır, ancak seçkisiz atamanın yapılamayacağı durumlarda ciddi bir alternatif desendir. Eşleştirmenin hiçbir zaman seçkisiz atamanın yerini tutmayacağı unutulmamalıdır. Desen deney öncesinde ön testin verilmesi ya da verilmemesine göre tablo 5 ve 6’ da gösterildiği gibi iki şekilde düzenlenebilir.” (Büyüköztürk ve diğerleri, 2011).

Tablo 5: Ön test-Son test Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen

Grup	Ön test		İşlem	Son test
D (Deney)	M	O1	X	O3
K (Kontrol)	M	O2		O4

Tablo 6: Son Test Eşleştirilmiş Kontrol Gruplu Desen

Grup		İşlem	Son test
D (Deney)	M	X	O1
K (Kontrol)	M		O2

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Aksaray il merkezinde bulunan bir devlet ortaokulunda öğrenim görmekte olan 51 altıncı sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Seçilen okulun merkezde olması, öğretmenlerin yapılacak olan çalışmaya istekli olmaları ve öğrenci profillerinin evreni temsil edebilecek seviyede olması okulun seçilmesinde etkili olmuştur. Deney ve kontrol grubu belirlenirken ise öğrencilerin başarı seviyelerinin birbirine yakın olmasına ve iki şubeye de aynı öğretmenin girmesine dikkat edilmiş, böylece öğrenci akademik başarı düzeyinden veya öğretmen etsinden doğacak farklılıkların ve ölçme hatalarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öğrenci sayıları, öğrenci başarıları birbirine yakın olarak seçilen sınıflardan 6/A deney grubu seçilirken 6/C kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Kontrol gurubuna 12 kız ve 14 erkek olmak üzere toplam 26 öğrenci katılırken, Deney gurubuna 10 kız ve 15 erkek olmak üzere toplam 25 öğrenci katılmıştır.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Dağılımı

	Kız	Erkek	Toplam	Genel Toplam
Deney Grubu	10	15	25	
6/A				51
Kontrol Grubu	12	14	26	
6/C				

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırma için iki tür ölçek kullanıldı. Araştırmada veriler nicel araştırma yöntemlerine uygun olarak, geçerliği ve güvenilirliği sağlanmış Uzun, Sağlam ve Varnacı Uzun (2008) tarafından geliştirilen 10 maddeden oluşan 3'lü Likert tipi "Çevre Bilinç Ölçeği" ve araştırmacı tarafından ünite kazanımları ve uzman görüşleri dikkate alınarak oluşturulan 25 soruluk "Başarı Testi" çalışmanın başında (ünitenin başında) ön test, çalışmanın sonunda

(ünitenin sonunda) son test olarak öğrencilere uygulanarak elde edilmiştir. Başarı testi için gerekli literatür taranarak kaynaklar incelenmiş ve 30 sorudan oluşan soru havuzu oluşturulmuş, 3 uzman tarafından kapsam ve şekil geçerliliğine dikkat edilerek havuz içinden seçilen 26 soru ile uygulamanın yapılacağı okuldan başka bir okulda başarı testinin pilot uygulaması yapılmıştır. 88 6. sınıf öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen pilot uygulama sonucunda elde edilen verilerin madde güçlük indeksi ve güvenilirliği SPSS uygulaması kullanılarak analiz edilmiştir. Başarı testinin geçerliği ise uzman görüşüne başvurularak sağlanmıştır. SPSS analizinde madde analizleri yapılmış alt grup, üst grup puanlarına bakılarak bir soru çıkarılmış ve madde güçlük indeksi 0, 53 olarak bulunmuştur. Madde güçlük indeksi 0 ve 1 arasında değer alır. Madde güçlük indeksi 0' a yaklaştıkça soru zorlaşırken 1'e yaklaştıkça soru kolaylaşır. Uygun görülen madde güçlük indeksinin 0,50 olmasıdır (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Bu sebeple hazırlanan başarı testi madde güçlük seviyesi olması gereken düzeydedir. Testin güvenilirliğini saptamak için KR-21 kullanılarak güvenilirlik 0,81 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk vd. (2017)' ne göre testin güvenilirliğinin 0,70 ve yukarısı olması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında da başarı testinin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Çevre bilinci puanları hesaplanırken, cevaplara göre 3 (katılıyorum), 2 (kısmen katılıyorum) ve 1 (katılmıyorum) şeklinde değerler verilmiş ve her öğrenciye ait birer puan elde edilmiştir. Başarı testinde ise her doğru yanıtta 1 her yanlış yanıtta 0 değeri verilmiştir. Araştırmanın alt problemlerine uygun olarak bağımlı ve bağımsız gruplar için t- testi , Mann Whitney U Testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Verilere ait normallik dağılım durumu Shapiro Wilk ile test edilmiştir.

3.5. Araştırmanın Uygulama Basamakları

Araştırmanın uygulama süreci:

- Deneysel işlem öncesi
- Deneysel işlem süreci ve
- Deneysel işlem sonrası süreç basamakları şeklinde açıklanmıştır.

❖ Deneysel İşlem Öncesi

- ✓ Konuyla ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra ders içeriği öğretmen kılavuz kitabı, öğrenci ders kitabı ve öğrenci çalışma kitaplarının detaylı incelenmesi

gerçekleştirilmiştir.

✓ İncelemeler sonucunda konuya uygun olarak görülen 6. sınıf Ülkemizin Kaynakları ünitesi seçilmiş ve ders içeriğine uyumlu, öğrenci empati becerisini işe koşacak etkinlikler hazırlanmış, uzman görüşüne sunulmuş ve tasarlanmıştır.

✓ Çalıma sonucunda verileri elde etmek için, Uzun, Sağlam ve Varnacı Uzun, (2008) tarafından geliştirilen “Çevre Bilinç Ölçeği” için gerekli izinler alınmış ve araştırmacı tarafından ünite kazanımları ve uzman görüşler dikkate alınarak oluşturulan 25 soruluk Başarı testi geliştirilmiştir.

Tablo 8: 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Ülkemizin Kaynakları Ünitesi Kazanımları

Sınıf	6
Öğrenme Alanı	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Ünite adı	Ülkemizin Kaynakları
Kazanımlar	<p>*Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.</p> <p>*Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak, yatırım ve pazarlama proje önerileri sunar.</p> <p>*Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.</p> <p>*Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.</p> <p>*Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.</p> <p>*İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.</p>
Doğrudan Verilecek Değer/ Beceri	Sorumluluk Girişimcilik

Konuyu incelemek üzere Ülkemizin Kaynakları ünitesi seçilmiştir. Bu ünitenin belirlenmesinde amaç ilgili ünite; Çevre ile ilgili kazanım ve konuları içermektedir. Mevcut kazanımla orantılı etkinlikler yapılarak öğrencilerin bilinç düzeyine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

✓ Doğrudan verilecek değer “sorumluluk” olması. Empati becerisiyle yakın ve doğru orantılı olduğu düşünülen sorumluluk değerinin bu ünite kapsamında verilmesi. Yontar (2013) “sosyal bilgiler programında kazandırılması hedeflenen sorumluluk değeri ve empati becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi” başlıklı çalışmada, öğrencilerin empati ve sorumluluk düzeyleri arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğunu ve empati seviyelerinin, sorumluluk düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu tespit etmiştir.

- ✓ Araştırma için Aksaray Valiliği ile İl Milli Eğitim Müdürlüklerinden gerekli izinler (EK 4) alındıktan sonra, belirlenen okula gidilerek kurum müdürü ve sosyal bilgiler öğretmenine araştırma konusunda gerekli bilgilendirme yapılmıştır.

❖ Deneysel İşlem Süreci

- ✓ Bu çalışmada, ön-test son-test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Bu desende deney grubu araştırmacının hazırladığı programa dayalı empati becerisi ile zenginleştirilen etkinliklerle plan dahilinde eğitim alırken, kontrol grubu ise mevcut eğitim programını alır. Dolayısıyla bu çalışmada deney grubunda empatiye dayalı bir eğitim yapılırken, kontrol grubunda mevcut eğitim planından farklı bir eğitim yapılmamıştır.
- ✓ Uzun ve diğerleri (2008) tarafından geliştirilen “Çevre Bilinç Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Başarı Testi” Ülkemizin Kaynakları ünitesine başlanmadan önce deney ve kontrol grubuna ön test olarak uygulanmıştır.
- ✓ Araştırmacı tarafından hazırlanan ve ilgili üniteyle bağlantılı bir şekilde empati becerisine dayalı etkinlikler öğretmene teslim edilerek gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır.
- ✓ Sosyal bilgiler öğretmeni dört hafta boyunca deney grubunda araştırmacının hazırladığı etkinlik ve yönlendirmeler doğrultusunda ders işlerken, kontrol grubunda mevcut programdaki eğitim planı ile ders işlemiştir.

Tablo 9: Ülkemizin Kaynakları Ünitesi Ön test-Son test Çalışma Süreci

GRUPLAR	ÖN TEST	SÜREÇ	SON TEST
DENEY GRUBU 6/A	Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetler	Programa Dayalı Empati Becerisi ile Zenginleştirilen Etkinliklerle 4 Hafta	Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetler
	Güneş Enerjisi		Güneş Enerjisi
	Vergim Bana Dönüyor		Vergim Bana Dönüyor
	Doğal Kaynaklar ve Bilinç		Doğal Kaynaklar ve Bilinç
	Nitelikli İnsan Gücü		Nitelikli İnsan Gücü
KONTROL GRUBU 6/C	Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetler	Mevcut öğretim programıyla 4 Hafta	Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetler
	Güneş Enerjisi		Güneş Enerjisi
	Vergim Bana Dönüyor		Vergim Bana Dönüyor
	Doğal Kaynaklar ve Bilinç		Doğal Kaynaklar ve Bilinç
	Nitelikli İnsan Gücü		Nitelikli İnsan Gücü

Tablo 9' da görüldüğü gibi, deney ve kontrol guruplarına ilk olarak ön testler uygulanır. Sosyal bilgiler öğretmeni, araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlikleri deney gurubuna uygulayarak dersini işler. Kontrol gurubuna ise sosyal bilgiler öğretmeni mevcut programdaki eğitim planı uygulamıştır. 4 haftalık süreç sonunda, deney ve kontrol guruplarına ilgili son testler uygulanmıştır. Son testler sonucunda elde edilen bulgular spss programı kullanarak analiz edilmiştir.

Tablo 10: Etkinlik Akışı

1.HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Etk.1: Toprak kirliliği ile ilgili görsel ve gazete haberi.• Etk.2: Kirlilik animasyon gösterimi• Etk.3: Bir arı olduğunu düşün.• Etk.4:Önlemler
2.HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Etk.5: “Nefesimiz kesiliyor hisset!!!” drama etkinliği• Etk.6: Orman yangın görseli ve gazete haberi• Etk.7: Madenler çıkarılırken ve işlenirken dikkat!!!• Etk.8: “Temiz su sağlıktır, gelecek için şanstır” etkinliği
3.HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Etk.9: “Günlük” etkinliği• Etk.10: Güneş Paneli görsel ve gazete haberi• Etk.11: “Gelecekte öykü”
4.HAFTA	<ul style="list-style-type: none">• Etk.12: “E-fatura” drama etkinliği• Etk.13: Bilinçsiz tüketim ve sonuçları animasyon gösterimi• Etk.14: “Resimleri renklerle doğa renksiz kalmasın” etkinliği• Etk.15: “Sen karar ver” etkinliği• Etk.16: “Gelecekte geçmişe mesaj ver” etkinliği

1.HAFTA

*Birinci hafta toprak konusu işlendikten sonra “**Etkinlik 1**” sunulur, ardından “**Etkinlik 2**” sunulur.

Etkinlik 1 “ Toprak kirliliği ile ilgili görsel veya gazete haberi

Etkinlik 2 “ kirlilik animasyon gösterimi”

Etkinliklerden sonra aşağıdaki sorular öğrencilere yöneltilir:

- Kirlilik nelere yol açar?
- Kimler etkilenir?
- Siz videodaki çocuğun yerinde olmak ister miydiniz, ne düşünürdünüz?
- Peki bundan sonra nasıl davranacaksınız?

*Tarım ve hayvancılık konusu işlendikten sonra “**Etkinlik 3**” öğrencilere yöneltilir:

- Bir arı veya ipek böceği olduğunuzu düşünün. Günümüz yapılaşması içinde kendinize bir yer bulabiliyor musunuz?
- Nasıl bir yerde yaşamak isterdiniz?
- O zaman daha mutlu ve üretken olur muydunuz?

Öğrencilerin verecekleri cevaplara göre öğretmen tarafından empati kurdurulur.

*Nüfustaki artışa bağlı olarak tarımda da ihtiyacı karşılamak adına modern tarım yöntemleri yoğunlaşmaktadır. Modern tarım yöntemleri kullanılırken çevreye zarar vermemek için nelere dikkat etmeliyiz?

Alınacak cevaptan sonra “**Etkinlik 4**” öğrencilere aktarılır:

- Verimli tarım topraklarında yerleşim ve sanayi alanları kurulmamalı yeşil alanlar artırılmalıdır.
- Ev ve sanayi atıkları toprağa zarar vermeyecek şekilde toplanıp depolanmalıdır.
- Yapay gübre ve tarımsal ilaçlarının kullanılmasında yanlış uygulamalar önlenmelidir.
- Nükleer enerji kullanımı bilinç şekilde yapılmalıdır.

2.HAFTA

*İkinci hafta ormancılık hakkında bilgi verilip ormanlarının öneminden bahsedildikten sonra

“**Etkinlik 5**” uygulanır:

- Nefesimiz kesiliyor! Hisset!
- Ormanlarımız Yanıyor! Drama Etkinliği
- 3 öğrenci ağaç
- 3 öğrenci karınca
- 2 öğrenci kaplumbağa
- 3 öğrenci piknik yapan insanlar
- 2 öğrenci itfaiyeci seçilir.
- Rollerine uygun kostümlerle gerçekçi hale getirilir. “Ormana gelen insanlar piknik yaptıktan sonra mangalın ateşini söndürmeden giderler, bu da ormanda büyük bir yangına sebep olur. Ormandaki bitkiler ve hayvanlar ateş içinde kalır ve korku içinde ağlamaya başlarlar. Bu durumdan kurtulmak isterler fakat yangın dört bir tarafı sarmıştır. Neyse ki itfaiyeciler gelir ve onları yanmaktan kurtarır.”

Dramanın ardından:

- Orman yangınlarından kimler etkileniyor?
- Peki, siz onların yerinde olmak ister miydiniz?

Soruları sorularak öğrencilerin doğa ve doğadaki canlılarla empati kurmaları sağlanır. Hemen arkasından “**Etkinlik 6**” verilerek empati kurmaya devam edilir.

Etkinlik 6 “Orman Yangını Görsel Veya Gazete Haberi”

*Madenler konusu verilirken “**Etkinlik 7**” yer verilir.

- Madenler çıkarılırken doğal dengeye en az zararın verilmesi
- Madenler işlenirken filtre takılması

Hakkında öğrencilerle konuşularak bilgilendirilir ve “Etkinlik 8” uygulanarak sorularla öğrencilerin empati kurmaları sağlanır

1. Resimde ne görüyorsunuz ?
2. Siz resimdeki balıkların yerinde olmak istermiydiniz ?
3. Eğer, sizin yaşadığınız dünya resimdeki deniz kadar kirlili olsaydı ne düşündünüz ?
4. Bundan sonra doğaya karşı nasıl davranmayı düşünüyorsunuz ?

3.HAFTA

*Üçüncü hafta sanayi konusu anlatıldıktan sonra öğrencilerden “**Etkinlik 9**” u yapmaları istenir. Etkinlik bittikten sonra neler hissettikleri sorularak empati yeteneklerini işe koşmaları sağlanır.

Etkinlik 9 “ Günlük”

Çok heyecanlıyım yıllar sonra doğduğum eve gidiyoruz. Çok merak ediyorum değişmiş midir?

Ama olsun değişse ne kadar değişecek evim, bahçem o kadar güzel bir yer ki bakın size günlüğümden bir parça göstereyim neden bu kadar heyecanlandığımı anlayacaksınız

*** 09.04.1992

— — — — —
Bir bahar sabahı uyandım. Gözlerimi daha açmadan her sabah beni şarkılarla uyandıran kuşların cıvıltıları, neşeleri geliyor kulağıma, içimi kıpır kıpır yapıyor. Mutfaktan babamın çayına attığı iki şekeri karıştırma sesleri geliyor tabi burnuma da annemin yaptığı otlu çöreğin kokusu... Kalkıp penceremi açıyorum, dışarıdan odama girmek için yarışan çiçek kokuları odamı mis gibi yapıyor, temiz havayı doyasıya çekiyorum içime sanki her sabah pencereyi her açışında içime yaşam enerjisi, mut luluk çekiyorum. Pencereyi açık bırakıp koşar adımlarla dışarı fırlıyorum(Bu benim sabah sporum 😊).İşte bahçedeyim her yer yemyeşil, evimizin yan tarafından akan ırmağın sesi buralara kadar geliyor, çocuklar çimenlerin üzerinde oyunlar oynuyorlar, hemen kahvaltımı yapıp aralarına katılmam lazım. Her şey o kadar güzel ki iyi ki diyorum iyi ki dünyamız böyle yemyeşil, mis kokulu...

— — — — —
Gece gelebildik eve her yer çok karanlık. Bir an önce uyuyup uyanıp çocukluğumdaki gibi bahçeye koşturmak istiyorum ve uyku zamanı.

Gözlerimi açtım içimdeki heyecan daha da artmış, yine kıpır kıpır içim ve yine mutfaktan gelen sesler ama bu defa söylenti şeklinde anlamadım ama olsun. Şu an bunları düşünemem ama bir eksiklik var evet bir şey eksik... Buldum kuşlar kuşlar yok, onların neşeli cıvıltıları yok 😞 neyse olsun belki pencereyi açarsam duyabilirim hem o mis gibi havayı özledim. Hemen yatağımdan çıktım pencereyi açtım; ama ne kadar kötü bir koku bu, nerden geliyor böyle. Hemen pencereyi kapatıp dışarı koşturdum aradığım o mutluluğu şimdi bulacaktım ama o da ne ağaçlar yok iki tane kurumuş ağaç var, çimende koşturan çocuklar yok çimen

yok ki her yer kurumuş, çatlamış toprak. Nehir in de sesi gelmiyor belli ki o da kurumuş. İçimdeki heyecan hüzne dönüştü, gördüklerim karşısında kendimi...

*Güneş enerjisi konusunda “**Etkinlik 10**” uygulanır yenilenebilir enerji hakkında konuşulur.

Etkinlik 10 “ Güneş Paneli Görsel Veya Gazete Haberi”

Ardından “**Etkinlik 11**” ile öğrencilerin düşünüp hissetmeleri sağlanır.

Etkinlik 11 “Gelecekte Öykü”

***Gelecekte, yıllar geçmiş sorumsuz, bencil insanlar yüzünden doğa katledilmiş, kuraklık olmuş, sular kesilmiş. Çocuklar ağaçları sadece tv den resimlerden öğrenir olmuş. Şimdi senden kendini oradaki insanlardan birinin yerine koymayı ve neler düşünüyorsun, neler hissediyorsun? Aşağıdaki kelimeleri kullanarak bir hikâye yazmanı istiyorum...

**Hayal kırıklığı, *kuraklık,* korku, *suların yok olması, *sorumsuzluk,*üzüntü, *bilinç, *kızgınlık, * yeşili sev, * canlıları koru,* çocuklar,* doğaya sahip çık, *yanan ormanlar, * kirlenmiş toprak, * hasta olmuş insanlar, * pişmanlık, *ağaç dikmek, *çevreyi kirlenmemek, *geleceği korumak ,*kendine ve insanlığa saygı, *temiz çevre sağlıklı bireyler.

4.HAFTA

*Dördüncü hafta vergim bana dönüyor konusunda “**Etkinlik 12**” yaptırılır:

1 öğrenci kasiyer

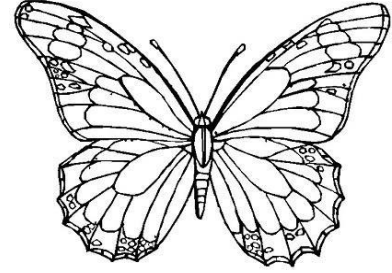
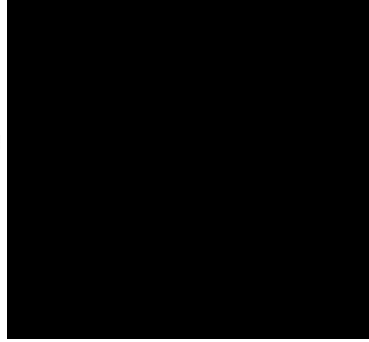
1 öğrenci müşteri

Müşterilerden ilki kasadan aldıkları ürünleri geçirirken kasiyerden fiş vermesini ister. Kasiyer ise fiş e fatura olarak telefonuna ya da maile adresine gönderebileceğini söyler fakat müşteri ikna olmaz, bu konuda bilgisi olmadığı için yanlış anlar fiş vermek istemediklerini düşünür. Bu sırada arkada sırada bekleyen müşteri konuşmak için müsaade alır ve “doğaya zarar vermemek için kasiyerin önerisini kabul etmesini fiş e fatura şeklinde aldığı anda aslında ormanlarımızı koruduğunu “söyler. Durumu anlayan ilk müşteri teşekkür ederek kasiyerin teklifini kabul eder. Etkinlik bittikten sonra bu konu üzerine öğrencilerin düşünmeleri sağlanır.

*Doğal kaynaklar ve bilinç konusu hakkında ön bilgi verildikten sonra “**Etkinlik 13**” öğrencilere izletilerek animasyon hakkında konuşulur. Konu bittikten sonra ise “**Etkinlik 14**” sınıfta yapılarak öğrencilerin düşünceleri alınır.

Etkinlik 13 “Bilinçsiz Tüketim Ve Sonuçları” animasyon gösterimi

Etkinlik 14 “Resimleri Renklerdir, Doğa Renksiz Kalmasın”

!!! Sen bir ağaçsın ..

Sen bir gökyüzüsün ...

Sen bir dere, kelebeksın....

Sen topraksın , ormanda bir canlısın.....

Sen temiz havaya muhtaç bir astım

hastasısın...

Güneşe muhtaç bir ayçiçeğisin

.....

Sen geleceksin gelecekteki her şey hepsi sensin, sen her şey sen ...

Sana nasıl davranılmasını isterdin? İnsanoğluna “NELER HİSSETTİĞİNİ ANLAT” anlat ki seni anlayabilsinler, senin değerini bilip, sana sahip çıksınlar... haydi şimdi konuşma sırası doğada...

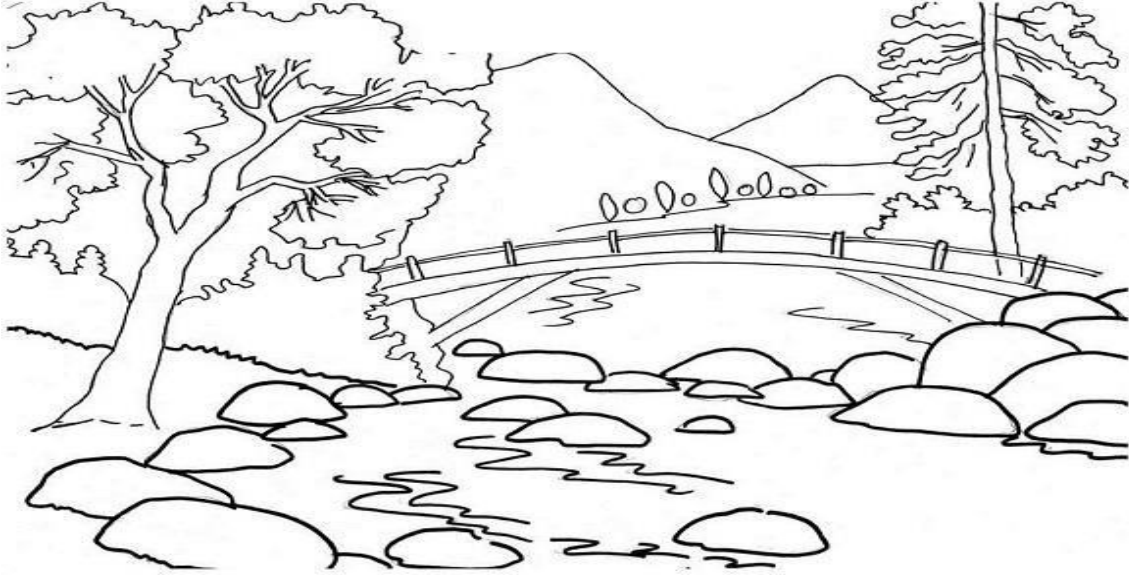
(Unutma !!! Her şey seninle başlar... Farkında ol farkındalık yarat !!!)

*“Etkinlik 15” ve “Etkinlik 16” ise evde yapmaları istenir. Diğer ders öğrencilerin yazdıklarını okumaları istenir, empati becerilerini işe koşmaları sağlanır.

Etkinlik 15 “Sen Karar Ver”

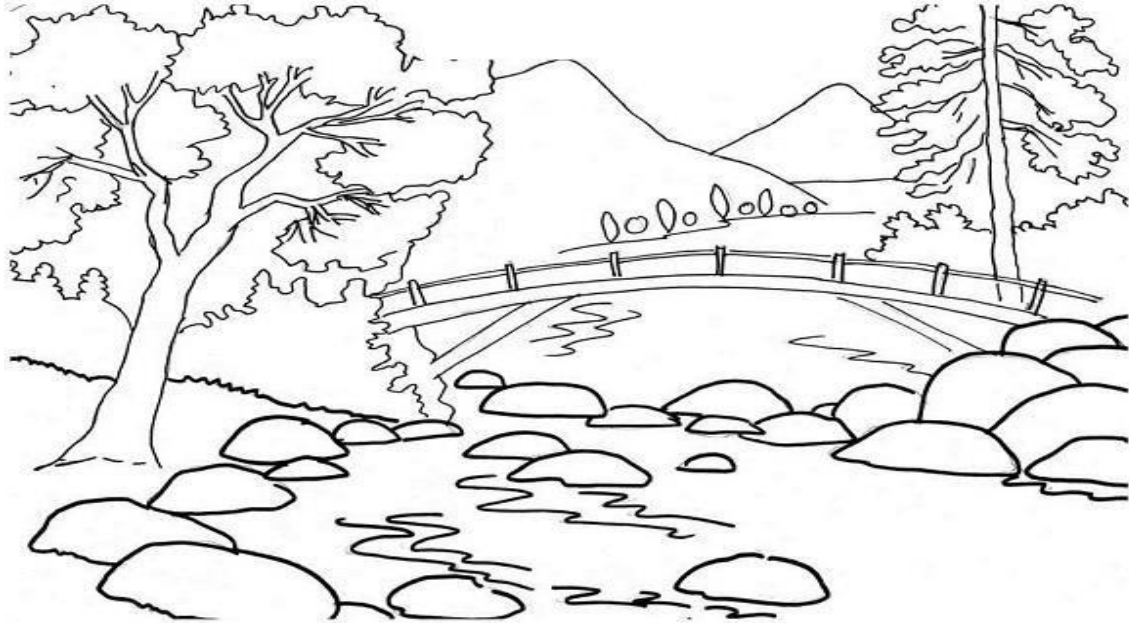
1.Aşağıdaki resmi olması gereken renklere boyayınız!

Resim 1

2. Aşağıdaki resmi kirliliğe ve insan tahribine maruz kalmış şekilde renklendiriniz !!

Resim 2

3. Hangi resim size hitap ediyor? Neden?

4. Eğer size iki resimden birinde yaşayacağınız söylenseydi, hangisinde yaşamak isterdiniz?
Neden?

5. Bu günün çocukları yarının emanetçileri olarak; doğal çevrenin “resim 1” deki gibi kalması için üzerine düşün sorumluluklar nelerdir?

Etkinlik 16 “Gelecektekten gemiŒe mesaj ver!”

Bundan 50 yıl sonrasını dūŒünün. İnsanlık bu sorumsuz haliyle devam ederse ormanlar yok olacak, kuraklık baŒ gōsterecek, hava nefes almak istemeyeceėimiz kadar kirli olacak ve bu yūzden hastalıklar artacak. Kūresel ısınma artacak, buzullar eriyecek, canlılar ōlecek, birçok hayvanın nesli tūkenecek. Çocuklar oyun oynayacak ne bir imenlik ne de bir kelebek bulabilecek. Siz o yıllardasınız ve kızlar anne, erkekler baba olmuŒ. Œimdi bize çocuėunuzun gōzūnden doėayı çevreyi anlatın. Son olarak ta çocuėunuzun gōzūnden kendinize mesaj yollayın, mesajınız ne olurdu?

Deneysel İŒlem Sonrası Sūre

- ✓ Dōrt hafta sonunda deney ve kontrol grubuna evre bilinç ōleėi ve baŒarı testi uygulanarak son test gerekleŒtirilmiŒtir.
- ✓ Bu alıŒmada verileri elde etmek için evre bilinç ōleėi ve baŒarı testi kullanılmıŒtır. Bu verilerin tespiti için SPSS programı kullanılarak elde edilen sonuçlar analiz edilmiŒtir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde sosyal bilgiler dersinde empati becerisine dayalı öğretimin öğrencilere çevre bilinci kazandırmaya etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmadan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmektedir.

Tablo 11. Çevre Bilinci Verilerine Ait Normal Dağılım Durumu

Shapiro-Wilk			
	Statistic	df	Sig.
Ön test	,974	51	,314
Son test	,960	51	,085

Tablo 11 'e baktığımızda çevre bilinci verileri normal dağılım durumu göstermektedir ($p>0,05$). Dolayısıyla karşılaştırmada parametrik olan t-testi kullanılmıştır.

Tablo 12. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilinç Ön Test Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları

		N	\bar{X}	ss	t	p
Çevreye Yönelik Bilinç Puanı	Deney Grubu	25	23,40	2,73	-,618	,539
	Kontrol Grubu	26	22,84	3,58		

Tablo 12 incelendiğinde deney grubu ön test puan ortalamasının ($\bar{X}=23,40$) ve kontrol grubu ön test puan ortalamasının ($\bar{X}=22,84$) olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre deney ve kontrol grubu ön test puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($t_{(24)}=-,618$; $p>0,05$). Elde edilen bu bulgu deney ve kontrol gruplarının birbirine denk olduğunu göstermektedir.

Tablo 13. Kontrol Grubunun Bilinç Ön test- Son test Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları

Kontrol Grubu			N	\bar{X}	ss	t	p
Çevreye Yönelik Bilinç Puanı	Ön test	26	22,84	3,58	3,813	,001	
	Son test	26	18,53	4,10			

Tablo 13' e göre kontrol grubu öğrencilerinin çevre bilinci ön test ($X=22,84$) ve son test ($X=18,53$) puanları arasında 4.3 puanlık bir ortalama farkının olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan t-testi sonuçlarına göre söz konusu farkın istatistiksel olarak ön test lehine anlamlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. (t_{24})= 3,813; $p<0,01$).Elde edilen bu bulgu mevcut eğitim öğretime devam edilen kontrol grubunda çevre bilincinin son test puanları lehine anlamlı düzeyde artmadığını göstermesi açısından önemlidir.

Tablo 14. Deney Grubunun Bilinç Ön test- Son test Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları

Deney Grubu			N	\bar{X}	ss	t	p
Çevreye Yönelik Bilinç Puanı	Ön test	25	23,40	2,73	-5,911	,000	
	Son test	25	26,12	1,56			

Tablo 14 incelendiğinde deney grubunun çevre bilinci ön test ($X =23,40$) ve son test ($X=26,12$) puanları arasında 2.7 puanlık bir ortalama farkının olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan t-testi sonucunda söz konusu farkın istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($t(24) = -5,911$; $p<0,001$). Bu sonuç, verilen eğitim ve uygulamaların deney grubu öğrencilerinin çevre bilinç düzeylerini önemli ölçüde artırdığını göstermektedir.

Tablo 15. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilinç Son Test Puanlarının Farklılığına İlişkin t-testi Sonuçları

		N	\bar{X}	ss	t	p
Çevreye Yönelik Bilinç Puanı	Deney Grubu	25	26,12	1.56	-8.656	,000
	Kontrol Grubu	26	18,53	4.10		

Tablo 15'e göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin bilinç son test puanlarına ilişkin t-testi analizine bakıldığında deney grubu son test puan ortalamasının ($X=26,12$) ve kontrol grubu son test puan ortalamasının ($X=18,53$) olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol grubu son test puan ortalamaları incelendiğinde deney grubu lehine son test puanlarında

anlamli bir farklılık olduğu saptanmıştır (t_{24})= -8.656; $p<0,001$). Elde edilen bu bulgu empati becerisine dayalı öğretim öğrencilerde çevre bilincini artırdığını göstermektedir.

Tablo 16. Başarı Testine İlişkin Normal Dağılım Durumu

	Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.
Ön test	,902	51	,000
Son test	,940	51	,012

Tablo 16 ‘ ya baktığımızda başarı testine ait veriler normal dağılım durumu göstermemektedir. ($p<0,05$) Dolayısıyla parametrik olmayan Mann Whitney U testi ve Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

Tablo 17. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Ön Test Puanlarının Farklılığına İlişkin Sonuçlar

		N	\bar{X}	ss	U	p
Başarı Testi	Deney Grubu	25	18,68	3,92	227,00	0,64
	Kontrol Grubu	26	15,88	4,74		

Tablo 17 incelendiğinde kontrol grubu ve deney grubunun başarı testi ön test puanları açısından değerlendirme sonuçlarına bakıldığında, kontrol grubu ($X = 15,88$) ve deney grubu ($X = 18,68$) puanları arasında 2.8 puanlık bir ortalama farkı anlamlı bulunmamıştır. ($U = 227,00$) Dolayısıyla başarı testine ilişkin puanlar çalışmanın başında denktir. Yapılan analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($U = 227,00$; $p > 0,05$). Bu sonuçta bize grupların denk olduğunu gösterir.

Tablo 18. Kontrol Grubu Başarı Testi Ön Test - Son Test Puanlarının Farklılığına İlişkin Sonuçlar

Kontrol grubu		N	\bar{X}	ss	z	p
Başarı Testi	Ön test	26	18,68	3,92	-1,403	,160
	Son test	26	17,00	4,29		

Tablo 18 incelendiğinde kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi, ön test puanları ($X = 18,68$) ve son test ($X = 17,00$) puanları arasında 1.6 puanlık bir ortalama farkının olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan t-testi analizi sonucunda söz konusu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($z = -1,403$; $p > 0,05$). Kontrol grubunda programa dayalı mevcut eğitim sistemi ile işlenen dersin öğrenci başarısı üzerinde belirgin bir fark ortaya koymadığı görülmektedir.

Tablo 19. Deney Grubu Başarı Testi Ön Test- Son Test Puanlarının Farklılığına İlişkin Sonuçlar

Deney Grubu		N	\bar{X}	ss	z	p
Başarı Testi	Ön test	25	15,87	4,84	-1,614	,107
	Son test	25	18,66	6,10		

Tablo 19 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin başarı testi, ön test ($X=15,87$)ve son test ($X=18,66$) puanları arasında 2.7 puanlık bir ortalama farkının olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan t-testi analizi sonucunda söz konusu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($z=-1,614$; $p>0.05$). Deney grubunda saptanan bu fark istatistiksel olarak her ne kadar anlamlı bir fark oluşturmasa da deney grubundaki başarı artışı kontrol grubundaki başarı artışından daha fazladır.

Tablo 20. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Son Test Puanlarının Farklılığına İlişkin Sonuçlar

		N	\bar{X}	ss	U	p
Başarı Testi	Deney Grubu	25	18,66	6.10	233,500	,084
	Kontrol Grubu	26	17.00	4.20		

Tablo 20'ye göre deney grubu öğrencilerinin başarı son test puan ortalamaları ($X=18,66$) ve kontrol grubu başarı son test puan ortalamaları ($X=17,00$) olduğu görülmektedir. Yapılan analize göre deney ve kontrol grubu başarı son test puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır. ($U=233,500$; $p>0,05$) Deney ve kontrol grubu ön test- son test farkı deney grubu öğrencilerinin başarı son test puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu söylemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Sosyal bilgiler dersinde, empati becerisinin çevre bilincine etkisinin incelenmesine yönelik gerçekleştirilen bu çalışmanın bulgularından elde edilen sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

1. Araştırmada deneysel işlem öncesi öğrencilere uygulanan başarı testi ön test puanları arasında kontrol grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.
2. Kontrol grubunda mevcut öğretim programı doğrultusunda işlenen ders süreci sonunda öğrencilerin akademik başarılarında ön test puanlarına göre son test puanlarında az da olsa bir artış görülmüştür. Ancak bu kontrol grubu son test puanlarındaki artış, deney grubu puanlarındaki artış kadar yüksek olmamıştır.
3. Deney grubunda araştırmacı tarafından hazırlanan ve öğretmen tarafından uygulanan etkinlikler ile işlenen ders süreci sonunda öğrencilerin akademik başarılarında ön test- son test puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı olmasa da bir artış görülmüştür.
4. Deney ve kontrol gruplarının başarı testi son test puanlarının karşılaştırmasına bakacak olursak, yapılan analizler sonucunda iki grup arasındaki akademik başarıda anlamlı bir farklılık bulunmamasına karşın ön test – son test puan artış farkı göz önüne alındığında deney grubu akademik başarı artışının daha yüksek olduğu görülmektedir.
5. Araştırmada deneysel işlem öncesi deney ve kontrol grubu öğrencilere uygulanan çevre bilinç ölçeği ön test puanları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.
6. Kontrol grubuna uygulanan çevre bilinç ölçeği ön test- son test sonuçları arasında belli oranda bir puan farkı görülmektedir. Bu puan farkı istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturmasına karşın bu farkın ön test lehine olduğu görülmektedir. Ön test lehine oluşan bu farkın öğrencilerin ön testi puan verileceği kaygısı ile yanlı doldurmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir

7. Deneý grubuna uygulanan çevre bilinç ölçeği ön test- son test sonuçları arasında son test lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, verilen eğitim ve uygulamaların deneý grubunun çevre bilinci düzeylerini önemli ölçüde arttığını göstermektedir.

8. Deneý ve kontrol grubu çevre bilinç ölçeđi son test puan ortalamaları incelendiđinde istatistiksel olarak deneý grubu lehine son test puanlarında anlamlı bir farklılık olduđu saptanmıştır.

Tüm insanlığı ilgilendiren günümüz sorunlarında başı çeken çevre kirliliği artan çevre problemleriyle birlikte kendini göstermektedir. Daha yaşanılabilir bir doğal yaşam için her bir ferdin üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerekmektedir. Bazen bilinçli bazen ise farkında olmadan dünyanın dengesini bozan insanoğlu gerek kendi sağlıklı yaşam standardını artırmak gerekse gelecek nesillerin daha natürel bir çevrede yaşama hakkını korumak için çaba sarf etmelidir. Bunun yolu da birbirimizi ve hatta doğayı anlamaktan geçer, düşüncesinden hareketle okullarda verilen çevre eğitiminin empatiye dayalı verilmesinin, çocuklarda bilinç düzeyini nasıl etkileyeceği sorusu akıllara gelmiştir. Nitekim Şüyün (2010) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin çevreyi algılamalarının iyi ancak çevreye karşı bilinçlerinin yeterli seviyede olmadığını ifade etmektedir.

Gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda empati becerisine dayalı etkinliklerin öğrencilerin çevre bilincini olumlu yönde etkilediği bulgulanmıştır. Bu açıdan bakıldığında empati becerisine dayalı etkinliklerin öğrencilerin çevre bilinci düzeylerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Nitekim Yontar (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin empati ve sorumluluk düzeyleri arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Empati becerisinin ahlaki davranışlar üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmaların (Uzun, 2014; Erken, 2009) sonucunda empati becerisinin ahlaki davranışları olumlu yönde etkilediği vurgulanmıştır. Bu sonuçlar dikkate alındığında empati becerisinin öğrencilerin çevreye karşı duyarlı ve sorumlu davranışlar geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Yapılandırmacı yaklaşım düşünen, eleştiren ve üreten, derslerde öğretmenin rehberliğinde daha aktif rol alan öğrenciler oluşturmayı amaçlanmaktadır. Bu minvalde hareket edilerek empati becerisine dayalı etkinliklerle desteklenerek işlenen ders ile öğrencilerin derslerde daha aktif ve dikkat düzeyleri daha yüksek tutulmuştur. Bu sayede öğrencilerin ilgi ve algı düzeyleri artırılarak dersler işlenmiştir ki öğrencilerin derse karşıda olumlu yaklaşım sergiledikleri de görölmüştür. Öğrencilere uygulanan başarı testi sonuçlarında deneý ve

kontrol grupları arasında son test sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık elde edilemese de deney grubundaki başarı artışı kontrol grubundaki başarı artışından daha fazla olması, empati becerisine dayalı etkinliklerle desteklenen eğitimin öğrenci başarısı üzerinde belli oranda olumlu yönde bir etki yaptığını göstermektedir. Yontar (2013) yaptığı çalışmada Sosyal bilgiler dersi başarı puanı ile empati becerisi arasına doğru orantı olduğu,

öğrencilerin akademik başarıları arttıkça empati becerilerinin de arttığını saptamıştır. Ayrıca öğrencilerin akademik başarılarının empati düzeylerinin yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Keskin (2007) ise çalışmasında empatik beceriler işe koşularak işlenen Sosyal bilgiler dersinde hem empatik öğrenme sürecinin arttığını hem de diğer alanlarda (bilişsel, duyuşsal, ahlâkî ve sosyal beceriler)olumlu yönde bir artış gerçekleştiğini tespit etmiştir.

Etkili vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan sosyal bilgiler dersi öğrencilere çevre bilincinin kazandırılmasında kilit noktada yer almaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi gerek muhteviyat gerekse zaman açısından sıkıntılar olsa da bu bilinci kazandıracak derslerden biridir. Ergin (2011)'in yapmış olduğu çalışma sonucunda sosyal bilgiler dersinin çevre bilinci geliştirmede etkili bir ders olduğu belirlenmiş olup, sosyal bilgiler ders kitaplarında çevre ile ilgili konularda içerik yönünden eksikliklerin olduğu sonucuna varılması da bu durumu destekler niteliktedir. Bu açıdan bakıldığında farklı yöntem tekniklerle desteklenen öğretimin sosyal bilgiler dersinde çevre bilinci geliştirmede olumlu yönde etki yapacağı düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Çalışma sonuçları göstermiştir ki empati becerisine dayalı etkinliklerle işlenen dersler öğrencilerin çevre bilincine katkı sağlamaktadır. Bu etkinin geliştirilmesi ve çalışma süreci içerisinde gözlemlenen durumlar dâhilinde sunulan aşağıdaki önerilerin alana ve çevre eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir; Derslerde çevre eğitime ayrılan konu ve kazanımların artırılması, hem öğretmenlerin diğer akademik konuların yetiştirilmesi yönündeki kaygısını azaltacak hem de öğrencilerin çevre bilincini geliştirecek etkinliklere fırsat tanıyacağı düşünülmektedir.

- Beceri ve değerlerin aktarımı konusunda öğretmenleri hizmet içi eğitim programlarıyla desteklemek veya bu konu ile ilgili seminer, sempozyum vb. çalışmalara katılımları teşvik edilmelidir.
- Çevre eğitimi ve öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler üzerine akademik çalışmalar ve projelerin artırılması yönünde teşvik edici uygulamalar yapılmalıdır.
- Gerçekleştirilen bu çalışmanın çevre ile ilgili konu ve kazanımların daha geniş olduğu

ünitelerde gerçekleştirilmesinin hem çevre bilincini hem de akademik başarıyı olumlu yönde arttıracığı düşünülmektedir.

- Mevcut öğretim programına ek olarak farklı yöntem ve tekniklerle desteklenen derslerin öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonunun arttığı, çalışma süreci boyunca öğrencilerin söylem ve davranışlarından gözlemlenmiştir. Bu sebeple öğrencilerinde dahil edileceği çevre koruma projeleri gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Açar, S. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Gözlem Gezisi Uygulamasının Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerisine ve Çevre Duyarlılığına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Açıkgöz, N. (2011). *Çağdaş Fransızca Öğretimi Yöntemlerinde Drama Tekniklerinin Kullanılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akbay, Ç., G. (2012). *İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinde “Enerjini Boşa Harcama Etkinlikleri” İle Çevre Bilincinin Kazandırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akdağ, H. (2014) . Sosyal Bilgilerin Tanımı, Amacı, Önemi ve Türkiye’deki Yeri. R.Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar I*, Pegem Akademi: Ankara.
- Akyol, B. (2014). *İlköğretim Öğretmen Adaylarının Çevresel Tutum ve Çevre Bilgi Düzeyleri Üzerine Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Albaş, M. (2011). *İlköğretim Programındaki Çevre Bilinci Kazandırmaya Yönelik Kazanımların İşe Vurukluğu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Altun, A. (2014). Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatürlerin Kullanımı. Turan, R, Sünbül, A, Akdağ, H. (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-I*. (ss:191/212). Pegem A:Ankara.
- Arıbaş, K. ve Kara, H. (ed.). (2009). *21.Yüzyıl ve Çevre*. Elik Yayınları: Uşak.
- Aydemir, G. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Örnek Olay Yönteminin Öğrencilerin Çevre Bilincine ve Çevreye Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, G. (2010). *Fen-Teknoloji-Toplum-Çevre Öğrenme Alanının Çevre Bilinci Kazandırmasına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Berenguer, J. (2007). The Effect Of Empathy İn Environmental Moral Reasoing. *Environment And Journal*, 39(2), 269-283.
- Berenguer, J. (2010). The Effect Of Empathy İn Proenvironmental Attitudes And Behavivors. *Environment And Journal*. 1, 110-134.
- Bertiz, H. (2010). *Dramanın Çevre Bilinci Oluşturmadaki Rolü ve Etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Budak, S. (2005). *Psikoloji Sözlüğü*. (ss. 258). Bilim ve Sanat Yayınları: Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (ss: 187-251), 9. Baskı, Pegem A: Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, E.A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F.,(2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (ss: 112-120), 23. Baskı, Pegem A: Ankara.
- Çatlak, İ., H. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Empati Becerisi ve Farklılıklara Saygılı Olma Değerinin Kazandırılmasında Storyline Yönteminin Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Çepel, N. (1995). *Çevre Koruma Ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Tema Vakfı Yayınları
- Değirmenci, M. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kayseri İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- DemireL, Ö. (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme: Öğrenme Sanatı*. (ss:90) , 10.Baskı, Pegem A: Ankara.
- Deniz, T. (2014). *Çevre Eğitiminde Toplumbilimsel Argümantasyon Yaklaşımının Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dökmen, Ü. (2003). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. Sistem Yayıncılık A.Ş. : İstanbul.
- Duman, M. (2011). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Materyallerinde Empati Becerisinin Geliştirilmesi: Amaç, Kapsam ve Etkinlik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Eisenberg, N. & Fabes R. (1990). Empathy: Conceptualization, measurement and relation to prosocial behavior. *Motivation and Emotio*, 14, 131-149.

- Erdem, E. (2012). *Üniversite Öğrencilerinde Üst bilişsel Kalibrasyon: Kalibrasyon, Test Performansı ve Empati Becerisi Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Erden, M. (2000). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Alkım Yayınevi: Ankara.
- Erken, M. (2009). *Empati Becerisinin Ahlaki Davranışlar Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya üniversitesi, Sakarya.
- Erciyeş, G. (2011). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ş. Tan (Ed.), *Öğretim Yöntem ve Teknikleri*, (281-394), Pegem A.
- Ergin, E. (2011). *Çevre Bilinci Geliştirmede Sosyal Bilgiler Dersinin Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Erman, M., A. (2013). *Etkin Çevre Bilincinin Yerleştirilmesinde Aile, Okul ve Sosyal Yaşam Alanının Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Erten, S. (2004): Çevre Eğitimi ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır? . *Çevre ve İnsan Dergisi*. Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı. Sayı 65/66. 2006/25 Ankara.
- Gedik, K. (2015). *Meslek Lisesi Öğrencilerinin Çevresel Tutumlarının İncelenmesi (Kartal İlçesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Genç, S. ve Z., Kalafat, T. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik Becerileri İle Problem Çözme Becerileri. *Kuramsal Eğitimbilimleri Dergisi*, 3 (2), 135-147
- Helvacı, İ. (2015). *Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Hücuptan, L. (2006). *Bilgisayar Destekli Öğretimin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.
- Karataş, A. (2013). *Çevre Bilincinin Geliştirilmesinde Çevre Eğitiminin Rolü ve Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Karatekin, K. (2011). Sosyal Bilgilerde Çevre Eğitimi. R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (Ed.) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar 2*, Pegem Akademi: Ankara.

Karpuzcu, M. (2007). *Çevre Kirlenmesi ve Kontrolü*. Kubbealtı Neşriyatı: 28(9), 27, İstanbul.

Kaya, N., B. (2011). *Sosyal Bilgiler Dersi (4. ve 5. Sınıf) Öğretim Materyallerinde Empati Becerisinin Amaç, Kapsam ve Etkililik Boyutlarında İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara üniversitesi, İstanbul.

Keskin, S. (2007). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Empati Becerilerine Dayalı Öğretim Tekniklerinin Kullanılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Köksal, H. (2016). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. R. Turan, T. Yıldırım (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Anı Yayıncılık: Ankara.

Kuvaç, M. (2014). *Probleme Dayalı Öğrenmenin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci ve Üst bilişsel Farkındalıklarına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı , (2005). *Sosyal Bilgiler 6.- 7. Sınıflar Programı*, Ankara: Meb.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı , (2017).*Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı(İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara: Meb.

Naylor, D. & T. Diem, R. (1987). *Elementary and Middle School Social Studies*.

Random House. Inc. USA.

Öncül, H. (2010). *Kırsal Bölge İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Küresel Isınma ve İklim Değişikleriyle İlgili Algıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Öztürk, C. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretimi. C. Öztürk (Ed.). *Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Bir Bakış*.(ss.1-31).Ankara: Pegem A.

Öztürk, E. (2013). *Uluslararası Bir Çevre Eğitimi Projesinin Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Çevre Bilincine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Şahin, N., Şahin, N. H., Heppner, P. P. (1993). Psychometric Properties Of The Problem Solving Inventory İn A Group Of Turkish University Students. *Cognitive Therapy And Research*, 17(4), 379-396.

Şenel, H. (2010). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Bilincinin Geliştirilmesinde Probleme Dayalı Aktif Öğrenmenin Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Şüyün, B. (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilinç ve Algılamalar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Tahiroğlu, T., Yıldırım, T. ve Çetin, T. (2010). Değer Eğitimi Yöntemlerine Uygun Geliştirilen Çevre Eğitimi Etkinliğinin, İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Tutumlarına Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 231-248.

Tay, B. ve Öcal A. (ed.). (2008). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 1.Baskı, Pegem Akademi: Ankara.

Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (Ed.). (2011) . *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar II*. Pegem Akademi: Ankara.

Ulutaş, K. (2013). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Küresel Isınma Hakkındaki Bilgi Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Uzun, N., Sağlam, N. ve Varnacı Uzun, F. (2008). Yeşil Sınıf Modeline Dayalı Uygulamalı Çevre Eğitimi Projesinin Çevre Bilinci ve Kalıcılığına Etkisi. *Ege Eğitim Dergisi*, 9(1). 59-74.

Uzun, Y. (2014). *Din Öğretiminde Empati Becerisine Dayalı Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Kullanılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Ünal, Ş. (2010). *Ortaöğretim Seviyesindeki 10.Sınıf Öğrencilerinin Çevre Bilinci Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Varlı, D. (2014). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Yalçın, L. (2009). *İlköğretim Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Bilinçlerine Okudukları Bölümün, Cinsiyetin ve Sosyo-Kültürel Faktörlerin İlişkilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Yazıcı H. ve Arıbaş, K. (Ed.). (2011). *Günümüz Dünya Sorunları*. Pegem Akademi: Ankara.

Yılmaz, K., Sipahioğlu, Ő. & Yılmaz, M. (2000). *Çevre Bilimi*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık: Ankara.

Yılmaz-Bingöl, T. ve Uysal R. (2015). Empati Geliştirme Grup Rehberliği Programının İlkokul İkinci Sınıf Öğrencilerinin Empati Düzeylerine Etkisi. *İlköğretim Online*. 14(2), 430-437.

Yontar, A. (2013). *Sosyal Bilgiler Programında Kazandırılması Hedeflenen Sorumluluk Değeri ve Empati Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yüksel, A. (2004). Empati Eğitim Programının İlköğretim Öğrencilerinin Empatik Becerilerine Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. XVII (2). 341-354

Wei, M., Liao, K.Y.H. & Ku, T.Y., Shaffer, P. A. (2011). Attachment, Self-Compassion, Empathy, And Subjective Well-Being Among College Students And Community Adults, *Journal Of Personality*, 79 (1), 191-221.

EKLER

EK- 1
BAŞARI TESTİ

6.SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI ÜNİTESİ

BAŞARI TESTİ

Sevgili Öğrenciler,

Bu test bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere; sizlerin ülkemizin kaynakları ünitesine dair bilgi düzeylerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmış olup başka hiç bir amaç için kullanılmayacaktır. Yanlış cevaplarınız doğru sayısından düşülmeyecektir bu nedenle hiç bir soruyu boş bırakmadan soruları dikkatlice cevaplamanız, çalışmanın sonuçları açısından faydalı olacaktır. Testte toplam 25 soru olup her bir soru 4 puan değerindedir. Cevaplama süresi 40dakikadır.

Çalışmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Yeter KONUK

Aksaray Üniversitesi

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrencisi

Öğrencinin;

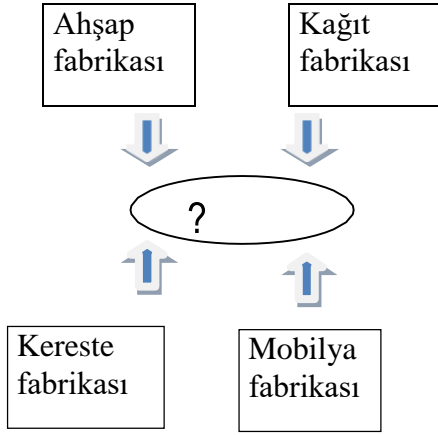
Ad/Soyadı :

Sınıfı :

Şubesi :

Numarası:

Başarılar...

1. Yukarıdaki soru işareti bırakılan yere aşağıdakilerden hangisinin yazılması gerekir?

- A) Maden Sanayi
- B) Toprak Ürünleri Sanayi
- C) Orman Ürünleri Sanayi
- D) Dokuma Sanayi

2. Aşağıdakilerden hangisi ekonomiyi etkileyen faktörlerden değildir?

- A) Coğrafi etkenler
- B) Doğal kaynaklar
- C) Teknolojik gelişmeler
- D) Komşuluk ilişkileri

3. Aşağıdakilerden hangisi üretimde verimi artırmak için yapılması gereken uygulamalardan biri değildir?

- A) Sulama
- B) Gübreleme
- C) Kaliteli tohum
- D) Toprağın verimsizleştirilmesi

4. Şeker pancarı

- Az bir sulama ile ülkenin hemen her tarafında yetiştirme imkanı vardır.
- Şeker fabrikalarının ham maddesidir.
- Şeker pancarının atığı olan küspe büyükbaş hayvan yemi olarak kullanılır.

Şeker pancarının geniş yetiştirme ve kullanım alanının olmasına rağmen kıyı bölgelerimizde tarım ürünü olarak tercih edilmemesinin en önemli nedeni hangisidir ?

- A) Yetiştirilmesinin zor olması
- B) Daha fazla gelir getiren ürünlerin tercih edilmesi
- C) Yetiştirme döneminde aşırı sulama istemesi
- D) İklimin elverişsiz olması

5. Aşağıdakilerden hangisi tarımı destekleyen kuruluşlardan biri değildir?

- A) Çaykur
- B) TMO
- C) Ziraat Bankası
- D) GAP

- Verimli ve çeşitli toprakların olması
- Farklı iklim özelliklerinin yaşanması

6. Türkiye'nin bu özelliklere sahip olması aşağıdakilerden hangisinin oluşmasına neden olmuştur?

- A) Çevre kirliliğinin artması
- B) Ürün çeşitliliğinin artması
- C) Bölgeler arası kutuplaşma
- D) Sebze fiyatlarının yükselmesi

7. Bir bölgedeki madenin işletilebilmesi için aşağıdakilerden hangisine **gerek yoktur?**

- A) Rezervinin yüksek olması
- B) Çıkarabilecek ekonomik gücün olması
- C) Ulaşımının kolay olması
- D) Şehir merkezinde olması

8.

Yukarıda verilen Türkiye haritasında işaretlenen yerlerden hangisinde sanayi faaliyetleri diğerlerine göre **gelismemistir?**

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

9. Kullanım alanı

- Cam sanayi
- Uçak ve roket yakıtı
- Sağlık,tarım,otomobil sanayi olan dünya rezervinin çoğunluğu

Türkiye’de olan maden aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Bakır
- B) Krom
- C) Bor
- D) Demir

10. Aşağıdakilerden hangisi bir yere sanayi kurulurken dikkat edilmesi gereken etkenlerden değildir ?

- A) Enerji olması
- B) Nitelikli eleman olması
- C) Ormanlık alanın fazla olması
- D) Ham maddeye yakın olması

11. Aşağıdakilerden hangisi bitkisel yağ fabrikalarının genelde kıyı bölgelerimizde kurulmasının ana sebebidir?

- A) Ham maddeye yakınlık
- B) Denize yakın olması
- C) Arazinin düz olması
- D) Kalabalık nüfuslu olması

12.

- Artvin(Murgul)
 - Kastamonu(Küre)
 - Elazığ(Maden) ‘ da çıkarılarak Murgul ve Samsun’da işletilen maden hangisidir ?
- A) Demir
 - B) Bakır
 - C) Krom
 - D) Linyit

13. Güneş enerjisi, kullanma imkanı kolay, ucuz bir enerji kaynağıdır. Özellikle güneşli gün sayısının fazla olduğu yerlerde daha rahat bir şekilde kullanılır.

Buna göre, haritada belirtilen illerden hangisinde güneş enerjisinden faydalanma imkanı daha fazladır?

- A) Konya
B) Antalya
C) Rize
D) İstanbul

14.

- I. Güneş
II. Rüzgar
III. Petrol

Yukarıdakilerden hangileri yenilenebilir enerji kaynağıdır ?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III

15.

Yukarıda verilen haberdeki yatırım aşağıdaki bölgelerden hangisine yapılması halinde daha fazla enerji üretilebilir ?

A) İç Anadolu

B) Karadeniz

C) Akdeniz

D) Doğu Anadolu

16. İklim ve yeryüzü şekilleri bölgelerdeki ekonomik faaliyetleri etkileyen unsurlardandır. Karadeniz bölgesi dört mevsim yağış alan bir bölgedir.

Bir yatırımcı olsaydınız, Karadeniz bölgesinin kıyı kesiminde aşağıda verilen sanayi kollarından hangisini açmayı planlamazdınız ?

A) Fındık fabrikası

B) Odun fabrikası

C) Pamuk fabrikası

D) Mobilya fabrikası

17.“ Askerlik nasıl vatan borcu ise vergi de vatandaşın ödemesi gereken borcudur.”

ATATÜRK

Mustafa Kemal ATATÜRK bu sözüyle aşağıdakilerden hangisini vurgulamak istemiştir?

A) Askerlik yapmayı

B) Vergi vermenin önemini

C) Vatanı

D) Dayanışmayı

18. Devletin vergi alma amacı aşağıdakilerden hangisi değildir?

- A) Vatandaşa daha iyi hizmet sunabilmek, huzurunu sağlamak
- B) Yol,köprü yapmak
- C) Dış devletlere yardım sağlamak
- D) Sanayi ve ticareti geliştirmek için gerekli yatırımları yapmak

19.

Yukarıda soru işareti gelen yere yazılacak numara aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) 155
- B) 112
- C) 177
- D) 156

20. Yukarıda verilen şekilde soru işareti olan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir ?

- A) Göç
- B) Şehirleşme
- C) Çevre Kirliliği
- D) Erozyon

21. Nitelikli eleman yetiştirmenin en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Okumuş insan sayısı artar.
- B) Şehirler çoğalır
- C) Ülke ekonomisi gelişir
- D) Ülke nüfusu artar

22. Aşağıdakilerden hangisi ormanların faydalarından biri değildir ?

- A) Erozyonu engelleme
- B) Sel oluşumunun önüne geçme
- C) Sıcak ve soğuk havayı dengeleme
- D) Tarım alanlarının artmasını sağlama

23. Aşağıdakilerden hangisi ormanlarımızı korumak için bize düşen görevlerden biri olamaz?

- A) İnsanlara orman sevgisini aşılama
- B) Meyvesiz ağaçları kesip kereste yapımında kullanmak
- C) Piknik alanlarında ateş yakmamak
- D) Yangınlarla zarar gören bölgeleri yeniden ağaçlandırmak.

24.

Yukarıdaki diyagramda "???" işareti yerine aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir ?

- A) Tembel kişi
- B) Nitelikli eleman
- C) Savurgan birey
- D) Sabırlı insan

25. Aşağıdakilerden hangisi meslek seçiminde dikkat edilecek hususlardan biri değildir?

- A) Kişilik özelliğimize uygunluk
- B) İlgi ve yeteneğimize uygunluk
- C) Meslekler hakkında bilgi sahibi olmak
- D) En kolay mesleği bulmak

Cevap Kağıdı AD/SOYAD : SINIF :

	A	B	C	D
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				

Ek 2

ETKİNLİKLER

Etkinlik 1 “ Toprak Kirliliği İle İlgili Görsel Veya Gazete Haberi”

Etkinlik 2 “ Kirlilik Animasyon Gösterimi”

Etkinlik 3 “ Bir Arı Olduğunu Düşün !”

- Bir arı veya ipek böceği olduğunuzu düşünün.
- Günümüz yapışması içinde kendinize bir yer bulabiliyor musunuz?

Etkinlik 4 “ Önlemler”

ÖNLEMLER!

- Verimli tarım topraklarında yerleşim ve sanayi alanları kurulmamalı yeşil alanlar artırılmalıdır.
- Ev ve sanayi atıkları toprağa zarar vermeyecek şekilde toplanıp depolanmalıdır.
- Yapay gübre ve tarımsal ilaçlarının kullanılmasında yanlış uygulamalar önlenmelidir.
- Nükleer enerji kullanımı bilinç şekilde yapılmalıdır.

Etkinlik 5 “ Nefesimiz Kesiliyor Hisset !!! Drama

➤ **Ormanlarımız Yanıyor! Drama Etkinliği**

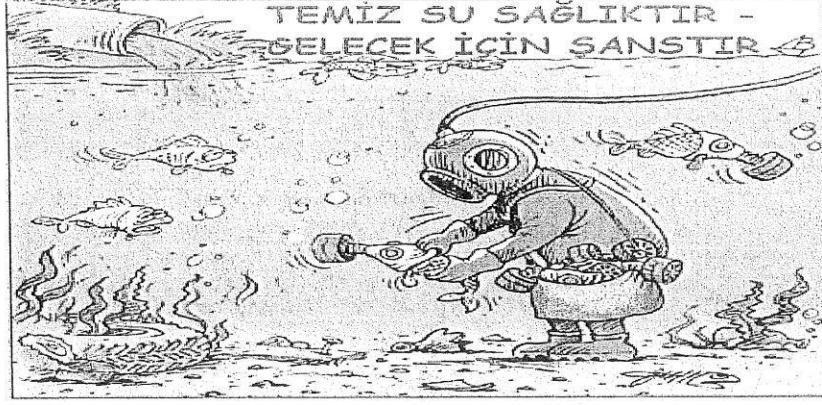
- 2 öğrenci ağaç
- 1 öğrenci karınca
- 1 öğrenci kaplumbağa
- 3 öğrenci piknik yapan insanlar
- 1 öğrenci itfaiyeci
- “Ormana gelen insanlar piknik yaptıktan sonra mangalın ateşini söndürmeden giderler, bu da ormanda büyük bir yangına sebep olur. Ormandaki bitkiler ve hayvanlar ateş içinde kalır ve korku içinde ağlamaya başlarlar. Bu durumdan kurtulmak isterler fakat yangın dört bir tarafı sarmıştır. Neyse ki itfaiyeciler gelir ve onları yanmaktan kurtarır.”

Etkinlik 6 “Orman Yangını Görsel Veya Gazete Haberi”

Etkinlik 7 “ Madenler Çıkarılırken Ve İşlenirken Dikkat !!!”

- ✓ Madenler çıkarılırken doğal dengeye en az zararın verilmesi
- ✓ Madenler işlenirken filtre takılması

Etkinlik 8 “ Temiz Su Sağlıktır , Gelecek İçin Şarttır !”

1. Resimde ne görüyorsunuz ?
2. Siz resimdeki balıkların yerinde olmak istermiydiniz ?
3. Eğer, sizin yaşadığınız dünya resimdeki deniz kadar kirli olsaydı ne düşündürdünüz ?
4. Bundan sonra doğaya karşı nasıl davranmayı düşünüyorsunuz ?

Etkinlik 9 “Günlük”

Çok heyecanlıyım yıllar sonra doğduğum eve gidiyoruz. Çok merak ediyorum değişmiş midir?

Ama olsun değişse ne kadar değişecek evim, bahçem o kadar güzel bir yer ki ... bakın size günlüğümünden bir parça göstereyim neden bu kadar heyecanlandığımı anlayacaksınız

*** 09.04.1992

Bir bahar sabahı uyandım. Gözlerimi daha açmadan her sabah beni şarkılarla uyandıran kuşların cıvıltıları, neşeleri geliyor kulağıma, içimi kıpır kıpır yapıyor. Mutfaktan babamın çayına attığı iki şekeri karıştırma sesleri geliyor tabi burnuma da annemin yaptığı otlu çöreğin kokusu... Kalkıp pencereyi açıyorum, dışarıdan odama girmek için yarışan çiçek kokuları odamı mis gibi yapıyor, temiz havayı doyasıya çekiyorum içime sanki her sabah pencereyi her açışında içime yaşam enerjisi, mutluluk çekiyorum. Pencereyi açık bırakıp koşar adımlarla dışarı fırlıyorum(Bu benim sabah sporum). İşte bahçedeyim her yer yemyeşil, evimizin yan tarafından akan ırmağın sesi buralara kadar geliyor, çocuklar çimenlerin üzerinde oyunlar oynuyorlar, hemen kahvaltımı yapıp aralarına katılmam lazım. Her şey o kadar güzel ki iyi ki diyorum iyi ki dünyamız böyle yemyeşil, mis kokulu...

Gece gelebildik eve her yer çok karanlık. Biran önce uyuyup uyanıp çocukluğumdaki gibi bahçeye koşturmak istiyorum ve uyku zamanı.

Gözlerimi açtım içimdeki heyecan daha da artmış, yine kıpır kıpır içim ve yine mutfaktan gelen sesler ama bu defa söylenti şeklinde anlamadım ama olsun. Şu an bunları düşünemem ama bir eksiklik var evet bir şey eksik... Buldum kuşlar kuşlar yok, onların neşeli cıvıltıları yok ☺ neyse olsun belki pencereyi açarsam duyabilirim hem o mis gibi havayı özledim. Hemen yatağımdan çıktım pencereyi açtım; ama ne kadar kötü bir koku bu, nerden geliyor böyle. Hemen pencereyi kapatıp dışarı koşturdum aradığım o mutluluğu

şimdi bulacaktım ama o da ne ağaçlar yok iki tane kurumuş ağaç var, çimende koşturan çocuklar yok çimen yok ki her yer kurumuş, çatlamış toprak . Nehir in de sesi gelmiyor belli ki o da kurumuş. İçimdeki heyecan hüznü dönüştü, gördüklerim karşısında kendimi...

Etkinlik 10 “ Güneş Paneli Görsel Veya Gazete Haberi”

Etkinlik 11 “Gelecekte Öykü”

***Gelecekte, yıllar geçmiş sorumsuz, bencil insanlar yüzünden doğa katledilmiş, kuraklık olmuş, sular kesilmiş. Çocuklar ağaçları sadece tv den resimlerden öğrenir olmuş. Şimdi senden kendini oradaki insanlardan birinin yerine koymayı ve neler düşünüyorsun, neler hissediyorsun? Aşağıdaki kelimeleri kullanarak bir hikâyeye yazmanı istiyorum...

**Hayal kırıklığı ,*kuraklık,* korku,*suların yok olması, *sorumsuzluk, *üzüntü, *bilinç, *kızgınlık,* yeşili sev, * canlıları koru, * çocuklar,* doğaya sahip çık, *yanan ormanlar, *kirlenmiş toprak,*hasta olmuş insanlar,*pişmanlık,*ağaç dikmek,*çevreyi kirletmemek, *geleceği korumak,*kendine ve insanlığa saygı, *temiz çevre sağlıklı bireyler.

Etkinlik 12 “E- Fatura” Drama

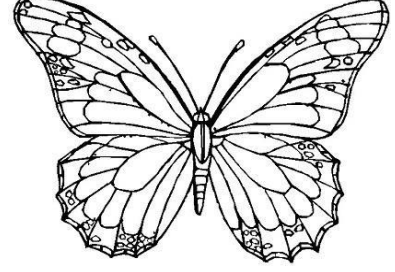
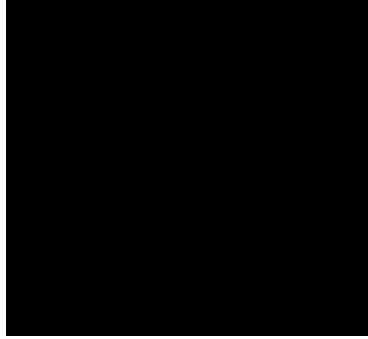
1 öğrenci kasiyer

2 öğrenci müşteri

Müşterilerden ilki kasadan aldıkları ürünleri geçirirken kasiyerdan fiş vermesini ister. Kasiyer ise fişi e fatura olarak telefonuna ya da maile adresine gönderebileceğini söyler fakat müşteri ikna olmaz, bu konuda bilgisi olmadığı için yanlış anlar fiş vermek istemediklerini düşünür. Bu sırada arkada sırada bekleyen müşteri konuşmak için müsaade alır ve “doğaya zarar vermemek için kasiyerin önerisini kabul etmesini fişi e fatura şeklinde aldığı anda aslında ormanlarımızı koruduğunu “söyler. Durumu anlayan ilk müşteri teşekkür ederek kasiyerin teklifini kabul eder.

Etkinlik 13 “Bilinçsiz Tüketim Ve Sonuçları”

Etkinlik 14 “Resimleri Renklerdir, Doğa Renksiz Kalmasın”

!!! Sen bir ağaçsın ..

Sen bir gökyüzüsün ...

Sen bir dere, kelebeksın....

Sen topraksın , ormanda bir canlısın.....

Sen temiz havaya muhtaç bir astım

hastasısın.... Güneşe muhtaç bir

ayçiçeğisin

Sen geleceksın gelecekteki her şey hepsi sensin , sen her şey sen ...

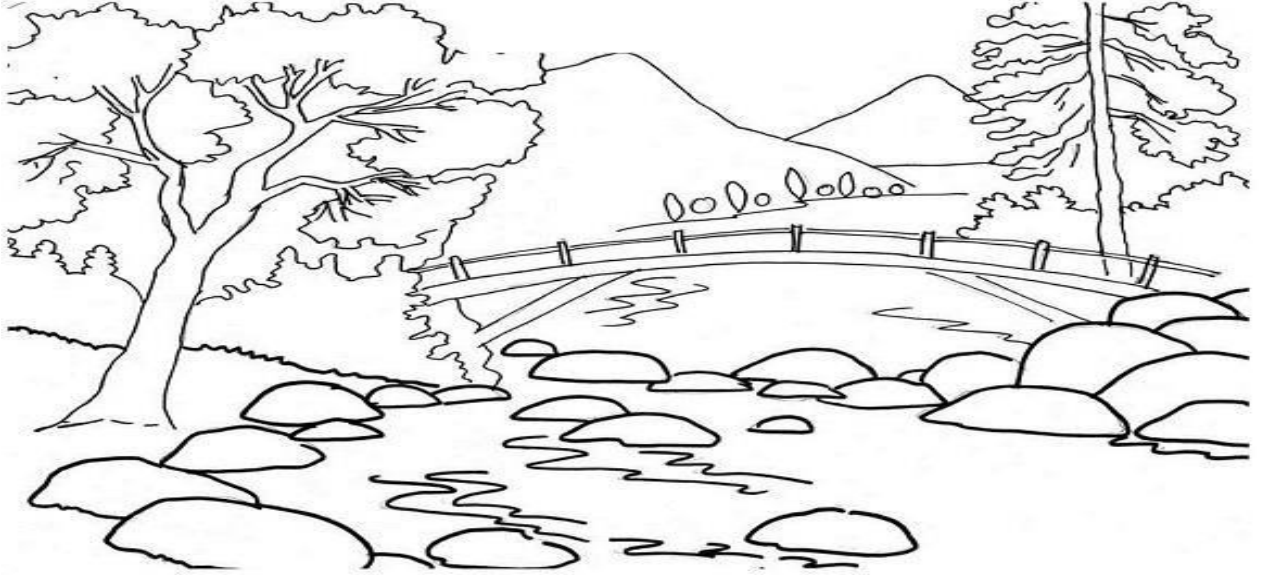
Sana nasıl davranılmasını isterdin? İnsanoğluna “NELER HİSSETTİĞİNİ ANLAT” anlat ki seni anlayabilsinler, senin değerini bilip, sana sahip çıksınlar... haydi şimdi konuşma sırası doğada...

(Unutma !!! Her şey seninle başlar... Farkında ol farkındalık yarat !!!)

Etkinlik 15 “Sen Karar Ver”

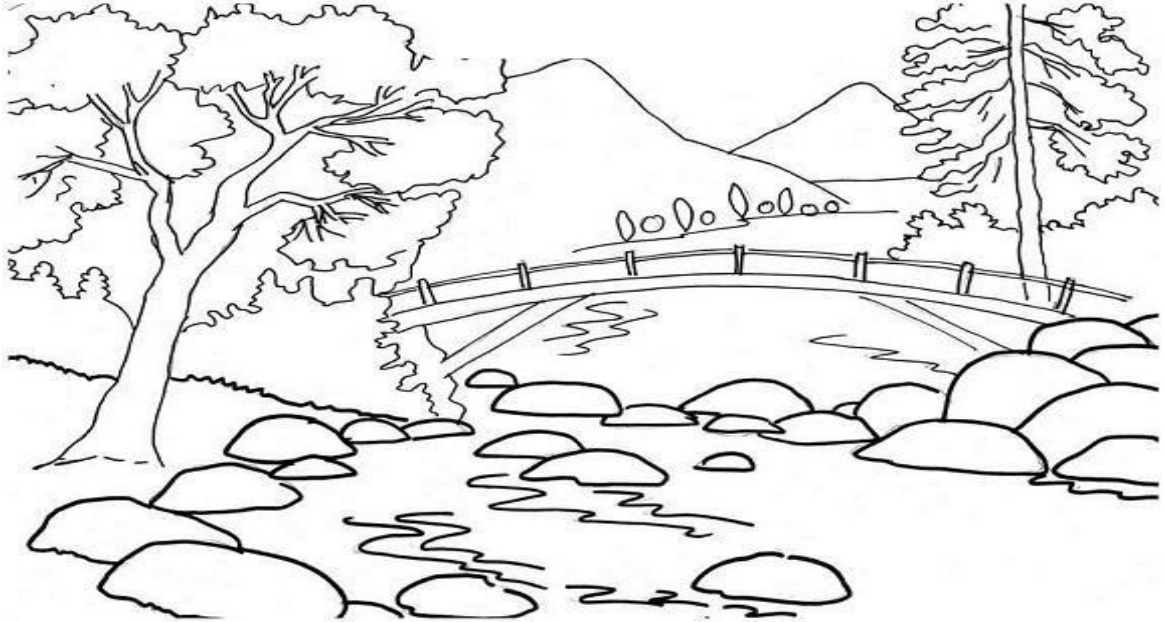
1. Aşağıdaki resmi olması gereken renklere boyayınız !

Resim 1

2. Aşağıdaki resmi kirliliğe ve insan tahribine maruz kalmış şekilde renklendiriniz !!

Resim 2

3. Hangi resim size hitap ediyor? Neden?

4. Eğer size iki resimden birinde yaşayacağınız söyleneşydi, hangisinde yaşamak isterdiniz? Neden?

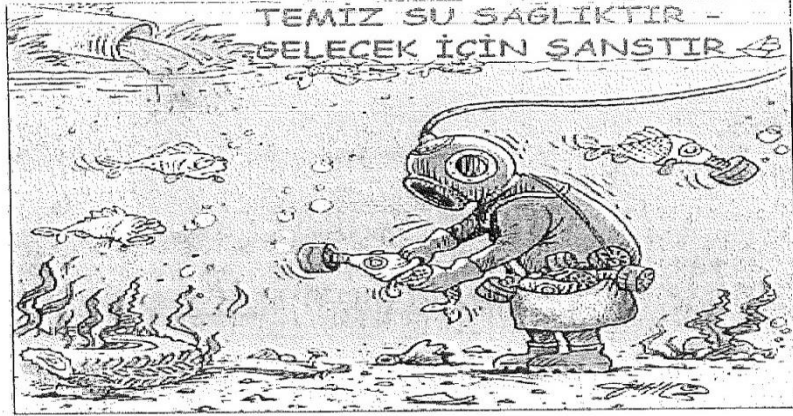
5. Bu günün çocukları yarının emanetçileri olarak ; doğal çevrenin “resim 1” deki gibi kalması için üzerine düşün sorumluluklar nelerdir ?

Etkinlik 16 “Gelecektekten gemiŖe mesaj ver!”

Gelecektekten gemiŖe mesaj ver!

Bundan 50 yıl sonrasını dŖŖnŖn. İnsanlık bu sorumsuz haliyle devam ederse ormanlar yok olacak, kuraklık baŖ gösterecek, hava nefes almak istemeyeceğimiz kadar kirli olacak ve bu yŖzden hastalıklar artacak. KŖresel ısınma artacak, buzullar eriyecek, canlılar ölecek, birçok hayvanın nesli tŖkenecek. Çocuklar oyun oynayacak ne bir imenlik ne de bir kelebek bulabilecek. Siz o yıllardasınız ve kızlar anne, erkekler baba olmuŖ. Ŗimdi bize çocuğunuzun gzŖnden doğayı çevreyi anlatın. Son olarak ta çocuğunuzun gzŖnden kendinize mesaj yollayın, mesajınız ne olurdu?

Öğrenci Etkinliklerinden Örnekler

1. Resimde ne görüyorsunuz ?

Su kirliliği

2. Siz resimdeki balıkların yerinde olmak istermiydiniz ?

Hayır. Deniz atıkları nedeni ile ölebiliirdik.

3. Eğer sizin yaşadığınız dünya resimdeki deniz kadar kirli olsaydı ne düşündünüz ?

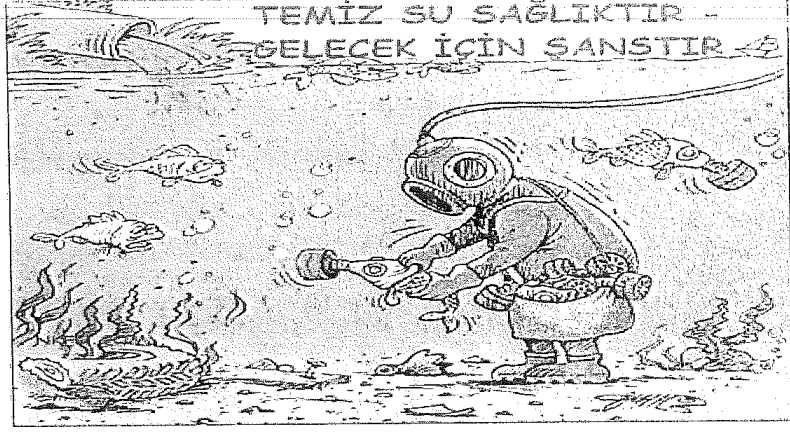
Çok üzülürdüm. Bu kadar kirli bir dünyada yaşamak çok acı verirdi. Yaşamak bile istemezdim.

4. Bundan sonra doğaya karşı nasıl davranmayı düşünüyorsunuz ?

Bu canlılara yerinde olacağımı düşünürdüm ve çok üzülürdüm. Bu nedenle onlara çok acı verdim. Bu yüzden çevreye duyarlı olmayı düşünüyorum. İnsanları uyarmak ve bilinçlerini salımlar başlatırdım.

Yazan

Etkenli 8

1. Resimde ne görüyorsunuz ?

Su kirli olduğu için balıklara gaz maskesi takıyor.

2. Siz resimdeki balıkların yerinde olmak istermiydiniz ?

Hayır. Ölme tehlikemiz var çünkü.

3. Eğer sizin yaşadığınız dünya resimdeki deniz kadar kirli olsaydı ne düşündürdünüz ?

Kendimi kötü hissederdim. Böyle olmasını istemezdim.
İnsanların sorumsuz olduğunu düşünürdüm.
İnsanların çevresine neden bu kadar zarar
verdiğini düşünürdüm.

4. Bundan sonra doğaya karşı nasıl davranmayı düşünüyorsunuz ?

Çevreye zarar vermemeliyiz.

Nasıl bir yerde yaşamak istiyorsak çevreye ona göre
davranmalıyız.

Çok heyecanlıyım yıllar sonra doğduğum eve gidiyoruz. Çok merak ediyorum değişmiş midir ?

Ama olsun değişse ne kadar değişecek evim, bahçem o kadar güzel bir yer ki ... bakın size günlüğümden bir parça göstereyim neden bu kadar heyecanlandığımı anlayacaksınız

09.04.1992

Bir bahar sabahı uyandım. Gözlerimi daha açmadan her sabah beni şarkılarla uyandıran kuşların civıltıları, neşeleri geliyor kulağıma, içimi kıpır kıpır yapıyor. Mutfaktan babamın çayına attığı iki şekeri karıştırma sesleri geliyor tabi burnuma da annemin yaptığı otlu çöreğin kokusu ... kalkıp pencereyi açıyorum, dışarıdan odama girmek için yarışan çiçek kokuları odamı mis gibi yapıyor, temiz havayı doyasıya çekiyorum içime sanki her sabah pencereyi her açışında içime yaşam enerjisi, mutluluk çekiyorum. pencereyi açık bırakıp koşar adımlarla dışarı fırlıyorum(Bu benim sabah sporum ☺). İşte bahçedeyim her yer yemyeşil, evimizin yan tarafından akan ırmağın sesi buralara kadar geliyor, çocuklar çimenlerin üzerinde oyunlar oynuyorlar, hemen kahvaltımı yapıp aralarına katılmam lazım. Her şey o kadar güzel ki iyi ki diyorum iyi ki dünyamız böyle yemyeşil, mis kokulu ...

Gece gelebildik eve her yer çok karanlık. Bir an önce uyuyup uyanıp çocukluğumdaki gibi bahçeye koşturmak istiyorum, vee uyku zamanı.

Gözlerimi açtım içimdeki heyecan daha da artmış, yine kıpır kıpır içim ve yine mutfaktan gelen sesler ama bu defa söylenti şeklinde anlamadım ama olsun. Şu an bunları düşünemem ama bi eksiklik var. evet bişey eksik ... buldum kuşlar kuşlar yok, onların neşeli civıltıları yok ☹ neyse olsun belki pencereyi açarsam duyabilirim hem o mis gibi havayı özledim. Hemen yatağımdan çıktım pencereyi açtım; ama ne kadar kötü bir koku bu, nereden geliyor böyle. Hemen pencereyi kapatıp dışarı koşturdum aradığım o mutluluğu şimdi bulacaktım ama o da ne ağaçlar yok iki tane kurumuş ağaç var, çimende koşturan çocuklar yok çimen yok ki her yer kurumuş, çatlamış toprak. Nehir in de sesi gelmiyor belli ki o da kurumuş. İçimdeki heyecan hüznü dönüştü, gördüklerim karşısında kendimi

... çok kötü hissettim, Anlık burnuma gelecek mis gibi bir koku neydi ağaçların kokusu değil mi? Arkadaşlarımın, Ne yapacaklar? Hayatımı neye dönüştürüyorlar? eskiden böyle değildi. Burada hab kim geldi? onlar nasıl böyle yaptılar? Benim gözlerim para ve hüs benimsi. Yaşadılar! halim zihnim.

Çok heyecanlıyım yıllar sonra doğduğum eve gidiyoruz. Çok merak ediyorum değişmiş midir ?

Ama olsun değişse ne kadar değişecek evim, bahçem o kadar güzel bir yer ki ... bakın size günlüğümden bir parça göstereyim neden bu kadar heyecanlandığımı anlayacaksınız

09.04.1992

Bir bahar sabahı uyandım. Gözlerimi daha açmadan her sabah beni şarkılarla uyandıran kuşların civıltıları, neşeleri geliyor kulağıma, içimi kıpır kıpır yapıyor. Mutfaktan babamın çayına attığı iki şekeri karıştırma sesleri geliyor tabi burnuma da annemin yaptığı otlu çöreğin kokusu ... kalkıp pencereyi açıyorum, dışarıdan odama girmek için yarışan çiçek kokuları odamı mis gibi yapıyor, temiz havayı doyasıya çekiyorum içime sanki her sabah pencereyi her açışında içime yaşam enerjisi, mutluluk çekiyorum. pencereyi açık bırakıp koşar adımlarla dışarı fırlıyorum (Bu benim sabah sporum ☺). İşte bahçedeyim her yer yemyeşil, evimizin yan tarafından akan ırmağın sesi buralara kadar geliyor, çocuklar çimenterin üzerinde oyunlar oynuyorlar, hemen kahvaltımı yapıp aralarına katılmam lazım. Her şey o kadar güzel ki iyi ki diyorum iyi ki dünyamız böyle yemyeşil, mis kokulu ... süpürzel, ve yemeğimi yaparken değışlerimin yanına katıldım.

Gece gelebildik eve her yer çok karanlık. Bir an önce uyuyup uyanıp çocukluğumdaki gibi bahçeye koşturmak istiyorum, vee uyku zamanı.

Gözlerimi açtım içimdeki heyecan daha da artmış, yine kıpır kıpır içim ve yine mutfaktan gelen sesler ama bu defa söylenti şeklinde anlamadım ama olsun. Şu an bunları düşünemem ama bi eksiklik var. evet bişey eksik ... buldum kuşlar kuşlar yok, onların neşeli civıltıları yok ☹ neyse olsun belki pencereyi açarsam duyabilirim hem o mis gibi havayı özledim. Hemen yatağımdan çıktım pencereyi açtım; ama ne kadar kötü bir koku bu, nerden geliyor böyle. Hemen pencereyi kapatıp dışarı koşturdum aradığım o mutluluğu şimdi bulacaktım ama o da ne ağaçlar yok iki tane kurumuş ağaç var, çimende koşturan çocuklar yok çimen yok ki her yer kurumuş, çatlamış toprak. Nehir in de sesi gelmiyor belli ki o da kurumuş. İçimdeki heyecan hüzne dönüştü, gördüklerim karşısında kendimi

...zaten toprak bodur, halta toprak bığamadım 1992 dünyam ile şimdiki dünyam arasında epey fark vardı. İnsanlar teknolojiye ayak uydurabilmek için doğaya zarar veriyordu.

Gelecekteki öykü ***

***Gelecekteki, yıllar geçmiş sorumsuz, bencil insanlar yüzünden doğa katledilmiş, kuraklık olmuş, sular kesilmiş. Çocuklar ağaçları sadece tv den resimlerden öğrenir olmuş. Şimdi senden kendini oradaki insanlardan birinin yerine koymanı ve neler düşünüyorsun, neler hissediyorsun? Aşağıdaki kelimeleri kullanarak bir hikaye yazmanı istiyorum ...

**Hayal kırıklığı, *kuraklık, *korku, *suların yok olması, *sorumsuzluk, *üzüntü, *bilinç,
*kırgınlık, *yeşilli sev, *canlıları koru, *çocuklar, *doğaya sahip çık, *yaşan ormanlar, *
kirlenmiş toprak, *hasta olmuş insanlar, *pişmanlık, *ağaç dikmek, *çevreyi kirlenmemek,
*geleceği korumak, *kendine ve insanlığa saygı, *temiz çevre sağlıklı bireyler.

Merhaba ben bencil ve sorumsuz insanlar tarafından katledilen bir ülkede yaşıyorum. Bu insanların hem kendilerine hem de insanlığa saygıları yok. Çocukların oynayacak yerleri bile yok. Suların olmaması, yanmış ormanlar, kirlenmiş topraklar... Bu insanlar doğaya sahip çıkmıyorlar. Etrafta bir sürü hasta olmuş adamlar, insanlar var ve artık onlar, ya biraz robot gibilerken birşey durmu korkusuyla sokaca çıkıyorlar. Eğer şimdiye kadar 1.000.000.000 tane ağaç diktiseydi hem doğamızı korumuş hem de sağlıklı yaşayacaklardı. İçimde hep kırgınlık ve hayal kırıklığı var. Ama siz, siz alın geleceği korumak ve temiz çevre ve sağlıklı bireyler yetiştirmek için 1 tane ağaca siz dikin. Dünyamıza Yeşiller diyeti olsun. Temiz dünya için "yeşilli sev".

Gelecekte öykü ***

***Gelecekte, yıllar geçmiş sorumsuz, bencil insanlar yüzünden doğa katledilmiş, kuraklık olmuş, sular kesilmiş. Çocuklar ağaçları sadece tv den resimlerden öğrenir olmuş. Şimdi senden kendini oradaki insanlardan birinin yerine koymayı ve neler düşünüyorsun, neler hissediyorsun? Aşağıdaki kelimeleri kullanarak bir hikaye yazmanı istiyorum ...

**Hayal kırıklığı, *kuraklık, * korku, *suların yok olması, *sorumsuzluk, *üzüntü, *bilinç, *kızgınlık, * yeşili sev, * canlıları koru, * çocuklar, * doğaya sahip çık, *yanan ormanlar, * kirlenmiş toprak, * hasta olmuş insanlar, * pişmanlık, *ağaç dikmek, *çevreyi kirletmemek, *geleceği korumak, *kendine ve insanlığa saygı, *temiz çevre sağlıklı bireyler.

Gere her zamanki gibi televizyonda basınıyordum. Televizyonda yine ağaçları görünce ağacın geçmişini araştırmaya karar verdim. İnterentten araştırdığım roman hayal kırıklığına uğradım. Meğersem geçmişteki insanlar şimdiki kuraklığın olmasında büyük rol oynamışlar. Sorumsuzlukları yüzünden binsürü ağaç katledilmiş.

Gelecekte öykü ***

***Gelecekte, yıllar geçmiş sorumsuz, bencil insanlar yüzünden doğa katledilmiş, kuraklık olmuş, sular kesilmiş. Çocuklar ağaçları sadece tv den resimlerden öğrenir olmuş. Şimdi senden kendini oradaki insanlardan birinin yerine koymanı ve neler düşünüyorsun, neler hissediyorsun? Aşağıdaki kelimeleri kullanarak bir hikaye yazmanı istiyorum ...

**Hayal kırıklığı, *kuraklık, *korku, *suların yok olması, *sorumsuzluk, *üzüntü, *bilinç, *kızgınlık, *yeşili sev, *canlıları koru, *çocuklar, *doğaya sahip çık, *yanan ormanlar, *kirlenmiş toprak, *hasta olmuş insanlar, *pişmanlık, *ağaç dikmek, *çevreyi kirlenmemek, *geleceği korumak, *kendine ve insanlığa saygı, *temiz çevre sağlıklı bireyler.

Ben sorumsuz insanlar yüzünden bu kirliliğin dünyada yaşayan bir insanım. Böyle bir dünyada

yaşadığımı için mutlu değilim hatta üzgünüm Ben

benden önce yaşamış insanlara çok kızmam.

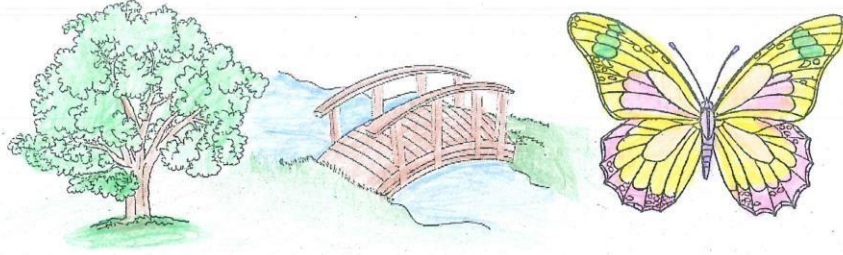
Hayal kırıklığına uğradım. Bilmiyorum ama belki

onlar da pişmanlık duyuyorlardı. Doğaya

sahip çıkmalıyız. Bal bal ağaç dikmeliyiz

Çevreyi kirlenmemeliyiz.

Biz su anda korkunç bir dünyada yaşıyoruz.
Buradan eski insanlara sesleniyorum "Keşke dünya"
nın kıymetini bilseydiniz. Keşke bilgili insanlar olsay-
dınız. Çocuklar sizin gülsünüden ağaç, çimen, çi-
çek göremediler. Keşke canlıları korusaydınlardı. Terazi
bir çevrede yaşamak sizin içinde bizim içinde iyi
oldu." Ben bundan sonra çocuklarına hatırlan-
ların çocuklarına yeşili sevmeyi öğreteceğim.

Resimleri renklerdir, doğa renksiz kalmasın !!!

Sen bir ağaçsın ..

Sen bir gökyüzüsün ...

Sen bir dere, kelebeksın....

Sen topraksın , ormanda bir canlısın.....

Sen temiz havaya muhtaç bir astım hastasısın....

Güneşe muhtaç bir ayçiçeğisin

Sen geleceksin gelecekteki her şey hepsi sensin , sen her şey sen ...

Sana nasıl davranılmasını isterdin ? İnsanoğluna "NELER HİSSETTİĞİNİ ANLAT" anlat ki seni anlayabilsinler , senin değerini bilip , sana sahip çıksınlar ... haydi şimdi konuşma sırası doğada ...

(Unutma !!! Her şey seninle başlar ... Farkında ol farkındalık yarat !!!)

Ben temiz havaya muhtaç bir astım hastasıyım,
 Lütfen biraz dikkatli olalım!
 Benim yaşadığımı siz de yaşayabilirsiniz.
 Fabrikadan çıkan dumankar havayı kirlletiyor ve her geçen
 gün astım hastaları çoğalıyor.
 Fabrikalara filtre takılmalı,
 Toplu taşıma araçları kullanılmalı,
 Herkes bu kurallara uyarsa belki de astım hastaları
 azalabilir.
 Temiz bir hava için kurallara uyalım!!

Ben Bir Çam Ağacıyım

Bulduğum yerî çok seviyorum ama bazen insanları sevmiyorum.

Çünkü insanlar bana bazen zarar verdiklerini bilmiyorlar.

Oysa zarar gören benim **insanlar değil**. "Aman ya nasıl olsa bir ağaç!" deyip geçiyorlar ama hayattaki görevimi bilmiyorlar.

Ben karbon dioksit alıp oksijen veririm, yağmur oluşumunu sağlarım, erezyonu önlerim, havayı temizlerim.

"Nasıl olsa bir ağaç deyip." Geçmeyin piknik yaptıktan sonra lütfen ateşlerinizi söndürün. Her ağacın **bir kişiliği vardır**.

Hatta her ağaç bir insanın kişiliğini yansıtır.

Nasıl mı? Dinleyince, öğreneceksiniz. Sonra sizin kişiliğinizi

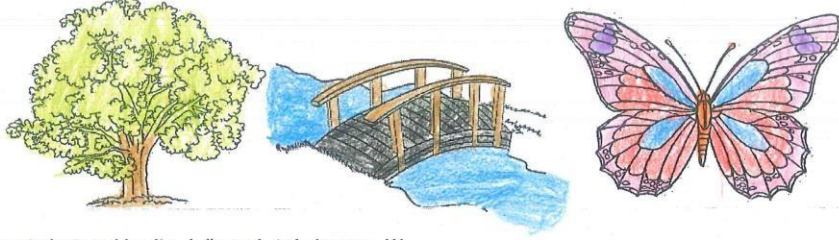
yansıtan ağacı bir başka seveceksiniz. **Asla** o ağaca zarar vermeyeceksiniz. Her insan bir ağaç cinsini korursa,

Ormanlarımız yok olmaktan kurtulur. Erezyonla denizlere akan toprak, tutunacak ağaç bulur. Böylece **tonlarca toprak**

denize dökülmekten kurtulur. Sonra yağmur yağar, kuşlar, hayvanlar **çoğalır**. **Yeşili bol bereketli bir dünya oluşur**.

Oksijen baloncukları tertemiz uçuşur gökyüzünde.

"Hayvanlar korkusuz, insanlar daha sağlıklı YAŞAR!"

Resimleri renklersizdir, doğa renksiz kalmasın !!!

Sen bir ağaçsın ..

Sen bir gökyüzüsün ...

Sen bir dere, kelebeksın....

Sen topraksın , ormanda bir canlısın.....

Sen temiz havaya muhtaç bir astım hastasısın....

Güneşe muhtaç bir ayçiçeğisin

Sen geleceksin gelecekteki her şey hepsi sensin , sen her şey sen ...

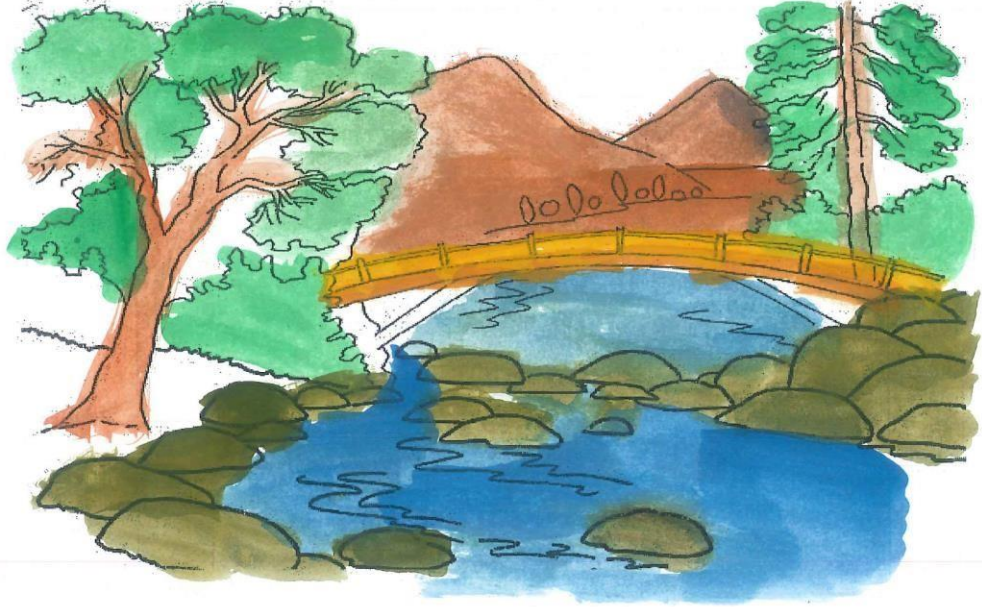
Sana nasıl davranılmasını isterdin ? İnsanoğluna "NELER HİSSETTİĞİNİ ANLAT" anlat ki seni anlayabilsinler , senin değerini bilip , sana sahip çıksınlar ... haydi şimdi konuşma sırası doğada ...

(Unutma !!! Her şey seninle başlar ... Farkında ol farkındalık yarat !!!)

Ben bir ağaçım, bu işin sorunun ne olacağını düşünmeden yapan cahil insanlar beni kesiyor beni yakacak olarak, kağıt olarak gibi birçok alarlarda kullanıyorlar fakat yerime ağaç değilim. Neden sadece teknolojiye ayak uydurmak için

1. Aşağıdaki resmi olması gereken renklere boyayınız !

Resim 1

2. Aşağıdaki resmi kirliliğe ve insan tahribine maruz kalmış şekilde renklendiriniz !!

Resim 2

3. Hangi resim size hitap ediyor ? Neden ?

1. Resim Çünkü orası çok güzel

4. Eğer size iki resimden birinde yaşayacağınız söyleneydi , hangisinde yaşamak isterdiniz ? Neden ?

1. Resimde yaşamak isterdim çünkü orası temiz ve
Ferah veriydi

5. Bu günün çocukları yarının emanetçileri olarak ; doğal çevrenin "resim 1" deki gibi kalması için
üzerine düşün sorumluluklar nelerdir ?

Temiz tutmak

Çöpleri kirletmek

Yedliğimiz şeyin halını çöpe atmak

Marot , Benin gibi atıkların doğaya salınmaması

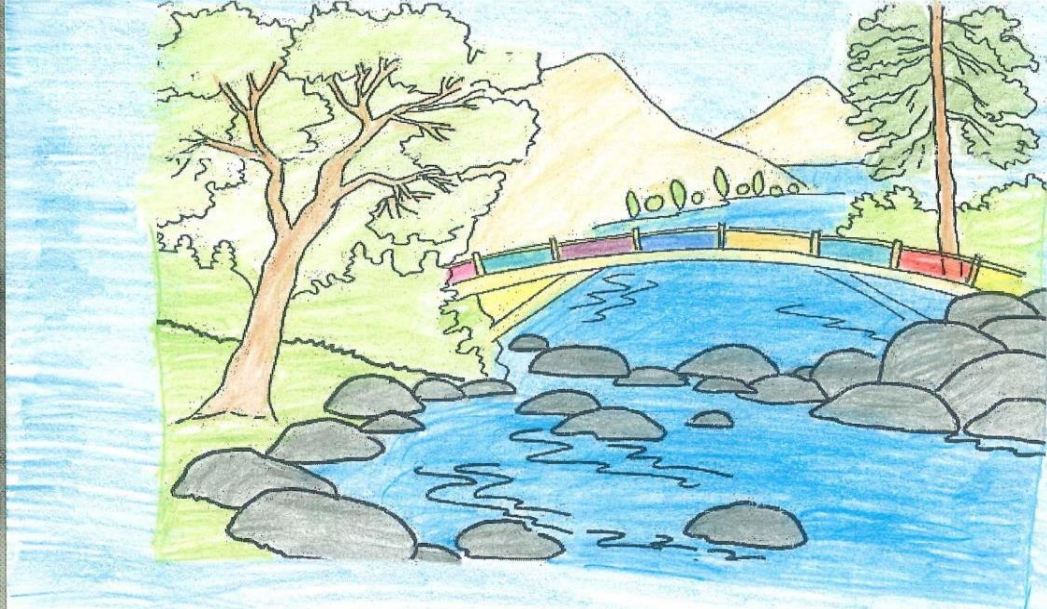
Herkesi uyarmak gibi

San Karar Ver !

Etkinlik 19

1. Aşağıdaki resmi olması gereken renklere boyayınız !

Resim 1

2. Aşağıdaki resmi kirliliğe ve insan tahribine maruz kalmış şekilde renklendiriniz !!

Resim 2

3. Hangi resim size hitap ediyor ? Neden ?

Tabiki de 1. resim çünkü 1. resim yeşil bir dünya yani olması gereken.

4. Eğer size iki resimden birinde yaşayacağınız söyleneşydi , hangisinde yaşamak isterdiniz ? Neden ?

1. 'de çünkü, temiz bir dünya , güzel kokulu çiçekler eminim her insanın ilgisini çeker.

5. Bu günün çocukları yarının emanetçileri olarak ; doğal çevrenin "resim 1" deki gibi kalması için üzerine düşün sorumluluklar nelerdir ?

Hem kendim için hem de diğer insanlar için
Söylüyorum. Yere attığımız çöpler doğada yok olmuyor.
Yerlere çöp atmamalıyım. Yağlı derelere dökmeyelim bir
çok canlıya zarar veriyor. Pikniğe gittiğimiz zaman
ateşimizi söndürelim ağaçlar yok oluyor,

2

Gelecekte geçmişe mesaj ver !

Bundan 50 yıl sonrasını düşünün. İnsanlık bu sorumsuz haliyle devam ederse ormanlar yok olacak, kuraklık baş gösterecek, hava nefes almak istemeyeceğimiz kadar kirli olacak ve bu yüzden hastalıklar artacak. Küresel ısınma artacak, buzullar eriyecek, canlılar ölecek, bir çok hayvanın nesli tükenecek. Çocuklar oyun oynayacak ne bir çimenlik ne de bir kelebek bulabilecek. Siz o yıllardasınız ve kızlar anne, erkekler baba olmuş. Şimdi bize çocuğunuzun gözünden doğayı çevreyi anlatın. Son olarakta çocuğunuzun gözünden kendinize mesaj yollayın, mesajınız ne olurdu ?

Benim yaşadığım dünya çok kötü ona en azında bana sapsişi oltip hayol kurman saçlaya orman, babam, dedelerim, anneannen, babamın var çok zoruyorum, maserson ben madum, nefes alamayan bir çocukmuşum. Şansızlıkla hep beni buldu bana yardım edin 'kendi dünyamızı mahfettiniz. Meser esbnek istiyorum hem belli göz yaşırım bana teniz su için yardım olur desilmi?

Belki çok esbsem aınası filmlerdeki gibi bir odalı dalusu teniz, berrak suyum olur! Beni bu düşüncelere -muviz bırakıyorsanız tesekkür ederim! Rahat olabilirim ana oyun oynamıyorum, çiçekler bacaklar, kışık söyleniyorum--
Benim bir mesajım var!

Bu yaşamı istemiyorum!

Doşayı koruyun!

Gelecekte geçmişe mesaj ver !

Bundan 50 yıl sonrasını düşünün. İnsanlık bu sorumsuz haliyle devam ederse ormanlar yok olacak, kuraklık baş gösterecek, hava nefes almak istemeyeceğimiz kadar kirli olacak ve bu yüzden hastalıklar artacak . Küresel ısınma artacak ,buzullar eriyecek ,canlılar ölecek, bir çok hayvanın nesli tükenecek. Çocuklar oyun oynayacak ne bir çimenlik ne de bir kelebek bulabilecek .Siz o yıllardasınız ve kızlar anne ,erkekler baba olmuş .Simdi bize çocuğunuzun gözünden doğayı çevreyi anlatın. Son olarak çocuğunuzun gözünden kendinize mesaj yollayın, mesajınız ne olurdu ?

" Ne olursunuz yapmayın! Bu güzelim ağaçları, çiçekleri, ormanları yok etmeyin. Sizin yüzünüzden belki de o güzelim çiçekler o güzelim ağaçlar ölecek belki de bunun yanında insanlarda "ölecek. Düşünürseniz belki o ölenlerden biri sizin abiniz sizin ablanızdır. Kısacası "başkasının yapmayı istemediği şeyi sizde ona yapmayın".

Gelecekte geçmişe mesaj ver !

Bundan 50 yıl sonrasını düşünün. İnsanlık bu sorumsuz haliyle devam ederse ormanlar yok olacak, kuraklık baş gösterecek, hava nefes almak istemeyeceğimiz kadar kirli olacak ve bu yüzden hastalıklar artacak. Küresel ısınma artacak, buzullar eriyecek, canlılar ölecek, bir çok hayvanın nesli tükenecek. Çocuklar oyun oynayacak ne bir çimenlik ne de bir kelebek bulabilecek. Siz o yıllardasınız ve kızlar anne, erkekler baba olmuş. Şimdi bize çocuğunuzun gözünden doğayı çevreyi anlatın. Son olarakta çocuğunuzun gözünden kendinize mesaj yollayın, mesajınız ne olurdu ?

Artık insanların nefes alamadığı olmayacak belki.
İnsanların bu sorumsuzlukları bir nesli tüketecek, hastalıklar
artacak ve dünyada insan kalmayacak belki. Eğer böyle
devam ederse bizden sonra gelecek nesle belki
temiz bir dünya bırakamayacağız. Asıl ben buna
üzülüyorum.

Annenizi, babanızı son olarak sizde uyarmak istedim.
Sizin tarularınız, yuvalarınız ve biz çocuklarınız
darak bize ve bizden sonra nesillere temiz dünya
bırakmak için sizde el ele verip bize ve bizden
sonraki nesillere temiz dünya bırakın!

Ek 4
İzin Belgeleri

T.C.
AKSARAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 85705372-44-E.5740979
Konu : Anket İzni

24.05.2016

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: (a) 12.05.2016 tarihli ve 45333631-302.E-50234 sayılı yazınız.
(b) Valilik Makamının 12.05.2016 tarihli ve 85705372 /44-E.5723647 sayılı onayı.

İlgi (a) yazınızda belirtilen, Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı 142203407 numaralı öğrencisi Yeter KONUK'un, Hacı Cevriye Ünsal ortaokulunda anket yapma isteğine ilişkin Valilik Makamının ilgi (b) Onayı ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi arz ederim.

Hacı Ömer KARTAL
İl Millî Eğitim Müdürü

EK : İlgi (b) Onay (1 Adet)

yeni Sanayi Mah. 2/E 90 Bul No:47 Ek Valilik 3 Nolu Hizmet Binası 68100-AKSARAY
Elektronik Ağ: <http://aksaray.meb.gov.tr>
e-posta: aksaraymem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: H.YALÇIN
Tel: 0 (382) 213 68 40/130
Faks: 0 382 213 68 14

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7d72-ea0c-3247-9738-61f8 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
AKSARAY VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 85705372-44-E.5723647
Konu : Anket İzni

24/05/2016

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 Nolu Genelgesi.

b) Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 12.05.2016 tarihli ve 45333631-302-E.50234 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazıda belirtildiği üzere ; Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı 142203407 numaralı öğrencisi Yeter KONUK; "**Sosyal Bilgiler Dersinde Empati Becerisine Dayalı Öğretimin Öğrencilere Çevre Bilinci Kazandırmaya Etkisinin İncelenmesi**" konulu tez çalışmasına ilişkin anket çalışmasını İlimiz Hacı Cevriye Ünsal Ortaokulu öğrencileri üzerinde uygulamak istemektedir.

İlgi (a) genelgede "Araştırma önerisi ve veri toplama araçları Anayasa, Millî Eğitim Temel Kanunu ve Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun olacak; millî ve manevî değerlere aykırı, kişilik haklarını ihlal eden; cinsiyet, din, dil, ırk gibi farklılıkları istismar eden, İnsan Hakları Evrensel Beyanname ve uluslar arası bağlayıcılığı olan diğer belgelerce suç kabul edilen hususları içeren, kişisel ve ailevi mahremiyeti ifşa eden soru, ifade, resim ve simgeler yer almayacaktır. Veri toplama araçlarında kişi, kurum ve kuruluşların reklâmını veya tanıtımını yapan ifade ve öğeler bulunmayacaktır." denilmektedir.

Bu nedenle; Anket uygulaması yapmak istediği belirtilen, Yeter KONUK'un ; "**Sosyal Bilgiler Dersinde Empati Becerisine Dayalı Öğretimin Öğrencilere Çevre Bilinci Kazandırmaya Etkisinin İncelenmesi**" konulu tez çalışmasına ilişkin anket çalışmasını İlimiz Hacı Cevriye Ünsal Ortaokulu öğrencileri üzerinde uygulama isteği ilgi (a) Genelge esasları dahilinde, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmamak, sorumluluk okul müdürlerinde olmak ve rapor sonuçlarının basılı ve dijital ortamda birer örneğinin İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek koşuluyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Hacı Ömer KARTAL
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
24/05/2016
Kubilay ANT
Vali a.
Vali Yardımcısı

Yeni Sanayi Mah. 2/E 90 Bul No:47 Ek Valilik 3 Nolu Hizmet Binası 68100-AKSARAY
Elektronik Ağ: <http://aksaray.meb.gov.tr>
e-posta: aksaraymem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: H.YALÇIN
Tel: 0 (382) 213 68 40/130
Faks: 0 382 213 68 14

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 61db-6443-3513-b08a-e6b2 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Yeter KONUK

Doğum Tarihi ve Yeri: 09.04.1992 / AKSARAY

Mail: yeter-konuk6@hotmail.com

Eğitim Bilgileri

Lise Eğitimi: Şehit Ali Er Anadolu Lisesi (2006)

Lisans Eğitimi: Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği (2010) Yüksek lisans: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/ İlköğretim Anabilim dalı (Tezli YL) (2014)

Katıldığı Kurslar, Kongreler , Projeler

- Aksaray Üniversitesi “ Ttnet’le Geleceğini Netleştir!” (27 Nisan 2011) Organizasyonuna Katılmıştır
- Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi “ II. Bilim, Kültür Ve Sanat Şenliği” (11-13 Mayıs 2011) Ne “Toprağın Katmanları(Horizonlar) projesiyle katılmıştır.
- Pamukkale Ve Denizli Çevresinde Doğa Eğitimi Projesi (01-20 Temmuz 2012)’ ne katılıp doğa eğitimi aldı.
- Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu II (26-28 Nisan 2013 Aksaray)’nin düzenlenmesi sırasında ev sahipliğinde aktif rol aldı.
- Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu II (26-28 Nisan 2013 Aksaray) ‘ ye dinleyici olarak katılmıştır.
- Bugünün Gençleri & Yarının Liderleri Başlıklı “NLP İle Liderlik Ve Zaman Yönetimi” (04 Ekim 2013) eğitim programına katılmıştır.
- Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu IV (23-25 Nisan 2015) “*Yatılı Bölge Ortaokulu Öğrencilerinin Televizyon Programlarına İlişkin Görüşleri*” adlı bir çalışma yapılmış fakat yayınlanmamıştır.
- Necmettin Erbakan üniversitesi Ahmet keleşoğlu eğitim fakültesi “ uluslararası eğitimde değişim ve yeni yönelimler”(22-24 kasım 2013) sempozyumuna dinleyici olarak katılmıştır.